

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra práva

Diplomová práce

**Dopady porušování právních předpisů v ekonomice
v České republice na příjmy státu**

Bc. Pavel Smrž

© 2012 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Katedra práva

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Smrž Pavel

Veřejná správa a regionální rozvoj Sezimovo Ústí - Tábor

Název práce

Dopady porušování právních předpisů v ekonomice v České republice na příjmy státu

Anglický název

The impacts of law infringements in the economy in the Czech Republic on state revenues

Cíle práce

Cílem práce bude zjistit ekonomické dopady porušování právních předpisů v ekonomice v České republice na příjmy státního rozpočtu, zdravotních pojišťoven. Správy sociálního zabezpečení a navrhnout opatření ke ztížení obcházení předpisů.

Metodika

- soustředění potřebné literatury, konzultace s vedoucím práce
- prostudování teoretické části práce a její zhodnocení
- získání a prostudování konkrétních materiálů
- statistické vyhodnocení získaných dat
- sumarizace výsledků a jejich vyhodnocení

Harmonogram zpracování

- 1.Sběr dat, vyhotovení zadání práce – do 30.06.2011
- 2.Vypracování teoretické části – do 31.11.2011
- 3.Vypracování praktické části –do 28.02.2012
- 4.Odevzdání práce do 31.03.2012

Rozsah textové části

60 - 80 stran

Klíčová slova

daň, daň z přidané hodnoty, hospodářská kriminalita, neodvedení daně, pojištění, správa sociálního zabezpečení, trestní zákoník, zdravotní pojišťovna, zkrácení daně

Doporučené zdroje informací

Zákon o dani z příjmu

Trestní zákon č. 140/1961

Trestní zákoník č. 40/2009

Hospodářská trestná činnost, vydavatel Masyrykova univerzita 2007

Prevence kriminality, vydavatel Policejní akademie ČR Praha 2008

Další literatura po dohodě s vedoucím práce

Vedoucí práce

Uhlík Milan, JUDr., CSc.

Termín odevzdání

březen 2012

JUDr. Jana Borská

Vedoucí katedry

prof. Ing. Jan Hron, DrSc., dr.h.c.

Děkan fakulty

V Praze dne 25.1.2012

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Dopady porušování právních předpisů v ekonomice v České republice na příjmy státu" jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autor uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 28. března 2012

Bc. Pavel Smrž

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval všem, kteří mi při zpracování diplomové práce podali pomocnou ruku a přispěli tak ke vzniku této práce.

Poděkování patří zejména vedoucímu práce JUDr. Milanu Uhlíkovi, CSc za množství užitečných rad a připomínek, které mi pomohli při tvorbě práce a dále manželce a rodině za trpělivost.

Dopady porušování právních předpisů v ekonomice v České republice na příjmy státu

The impacts of law infringements in the economy in the Czech Republic on state revenues

Souhrn

Česká republika potřebuje, jako každý stát, k zabezpečení svého fungování finanční zdroje. K největším zdrojům příjmů státního rozpočtu potom patří daně, cla a pojistné na sociální zabezpečení a státní politiku zaměstnanosti. Jedná se o položky, které jsou odváděny do státního rozpočtu fyzickými i právnickými osobami povinně na základě příslušných právních předpisů, kdy ze strany těchto osob je snaha tyto položky snižovat, případně vůbec neodvádět.

Ve své práci se po seznámení s předpisy, na základě kterých jsou uvedené položky odváděny a uvedení možného trestně právního postihu v případě jejich porušování, zaměřím na to, jaké ekonomické dopady má porušování právních předpisů v ekonomice v České republice na příjmy státního rozpočtu, zdravotních pojišťoven a Správy sociálního zabezpečení a dále navrhu opatření ke ztížení jejich obcházení.

Summary

The Czech Republic needs, as each State, the financial resources to secure its functioning. The largest sources of state revenues include taxes, duties, social security premiums and state employment policy. These are the items transferred to the state budget by both natural person and legal personality obligated under the relevant legislation, although there is an effort to reduce these items or not to even pay them.

In my study after having analyzed the regulations under which those items are paid and the possible introduction of criminal penalties for rule violations, I would like to focus on the economic impact of the legislation infringement in the economy of the Czech Republic on the revenues of the state budget, health insurance companies and Social Security Administration and I would like to suggest measures to make it more difficult to circumvent paying these items.

Klíčová slova: daň, daň z přidané hodnoty, hospodářská kriminalita, neodvedení daně, pojištění, správa sociálního zabezpečení, trestní zákoník, zdravotní pojišťovna, zkrácení daně

Keywords: tax, value added tax, economic crime, non-payment of taxes, insurance, Social Security Administration, the Criminal Code, health insurance, tax evasion

OBSAH

1.	Úvod.....	10
2.	Cíl práce a metodika.....	12
3.	Přehled platné právní úpravy.....	13
3.1.	Přehled právní úpravy v ekonomice v ČR.....	13
3.1.1.	Právní předpisy upravující daňovou povinnost u daní z příjmu.....	13
3.1.2.	Daň z příjmu fyzických a právnických osob.....	13
3.1.3.	Daň z přidané hodnoty.....	16
3.1.4.	Spotřební daně.....	17
3.1.5.	Pojistné na sociální zabezpečení.....	17
3.1.6.	Zdravotní pojištění.....	18
3.2.	Přehled právní úpravy z pohledu trestního práva.....	19
3.2.1.	Trestný čin zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby dle § 240 trestního zákoníku.....	24
3.2.2.	Trestný čin neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení a podobné povinné platby dle § 241 trestního zákoníku.....	28
4.	Analýza zkoumané problematiky.....	33
4.1.	Trestný čin zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby dle § 240 trestního zákoníku.....	35
4.2.	Trestný čin neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení a podobné povinné platby dle § 241 trestního zákoníku.....	44
4.3.	Další příklady obcházení právních předpisů v ekonomice v ČR.....	55
5.	Shrnutí výsledků zkoumání.....	59
6.	Závěr.....	65
7.	Seznam použité literatury.....	68

Seznam tabulek

Tabulka 1- daň z příjmu ÚO J. Hradec	38
Tabulka 2- daň z přidané hodnoty ÚO J. Hradec	38
Tabulka 3 - § 240 ÚO J. Hradec celkem.....	39
Tabulka 4 - počet tr. oznámení se škodou ÚO J. Hradec.....	41
Tabulka 5 - § 240 v rámci ČR.....	41
Tabulka 6 - porovnání nápadu § 240 ÚO J. Hradec a ČR	42
Tabulka 7 – podíl § 240 na celkové HK v rámci ČR.....	42
Tabulka 8 - podíl § 240 na celkové HK v rámci ČR v %	43
Tabulka 9 - § 241 členěný v rámci ÚO J. Hradec.....	50
Tabulka 10 - počet tr. oznámení se škodou ÚO J. Hradec.....	51
Tabulka 11 - § 241 v rámci ČR.....	52
Tabulka 12 - porovnání nápadu § 241 ÚO J. Hradec a ČR	52
Tabulka 13 - podíl § 241 na celkové HK v rámci ČR	53
Tabulka 14 - podíl § 241 na celkové HK v rámci ČR v %	54
Tabulka 15 - škoda § 240 a § 241 v rámci ÚO J. Hradec v letech 2009 - 2011	58
Tabulka 16 - škoda § 240 a § 241 v rámci ČR v letech 2008-2011.....	59
Tabulka 17 - souhrnný podíl § 240 a § 241 na celkové HK v rámci ČR v %	62
Obrázek 1 - škoda § 240 a § 241 v rámci ÚO J. Hradec v letech 2009 - 2011.....	58
Obrázek 2 - škoda § 240 a § 241 v rámci ČR v letech 2008-2011	59
Obrázek 3 - podíl škod § 240 a § 241 na celkové HK v rámci ČR v letech 2008-2011 (v tis. Kč)	62

1. Úvod

Česká republika potřebuje, stejně jako každý stát, ke svému fungování finanční zdroje, které jsou definovány ve státním rozpočtu, který je sestavován vždy na jeden rok, jako příjmy. Státní rozpočet je v podstatě odhadem příjmů a výdajů státních peněz na následující rok, jde tedy o rámcovou podobu hospodaření státu, aby stát mohl efektivně fungovat. Vlastní státní rozpočet, který sestavuje ministerstvo financí a schvaluje poslanecká sněmovna, má tři základní funkce a to funkci alokační, redistribuční a stabilizační. Státní rozpočet je sestavován jako bilance mezi příjmy a výdaji, kdy mezi příjmy patří především daně včetně příjmů ze sociálního zabezpečení, cla, správní a soudní poplatky, příjmy plynoucí z pronájmu nebo prodeje nemovitostí vlastněných státem, pokuty a výnosy z poskytnutých půjček. Prostřednictvím výdajů potom stát vybrané finanční prostředky přerozděluje a to zejména na zajištění organizační složky státu, příspěvkové organizace, státní sociální podporu, starobní důchody, vládní nákupy. Při sestavování státního rozpočtu je tento sestavován buď jako vyrovnaný, tedy s předpokladem vyrovnaných příjmů a výdajů, kdy nedochází k zadlužování státu, jako rozpočet schodkový, který je nejrozšířenější a v tomto případě jsou předpokládány příjmy nižší než výdaje, případně jako rozpočet přebytkový, kdy příjmy jsou vyšší než výdaje.¹

Pro příjmy státu jsou zásadní daňové příjmy, mezi které jsou zahrnovány daně, cla, poplatky a pojistné na sociální zabezpečení včetně příspěvku na politiku zaměstnanosti. Jedná se o zákonem stanovené platby nenávratného charakteru vybírané od fyzických a právnických osob. Je zde tedy právně daná povinnost platby uhradit. Na druhou stranu je snaha ze strany plátců tyto platby snižovat, případně vůbec nehradit, vzhledem k tomu, že platby představují často vysoké částky. Tohoto snížení plateb lze dosáhnout tím, že plátce využívá často mezery v zákoně, kdy se jedná o postup legální. Dále však v ekonomice často dochází k tomu, že plátce platné právní předpisy záměrně porušuje nebo obchází, přičemž se jedná o postup nezákonný, který často může být kvalifikován jako trestný čin. Uvedeným nezákonným porušováním a obcházením právních předpisů v ekonomice v České republice ze strany plátců dochází k velkým škodám, kdy následně tyto prostředky ve státním rozpočtu a rozpočtu zdravotních pojišťoven chybí.

¹ <http://www.domacifinance.cz/798/statni-rozpocet-jako-clanek-verejnych-financi/>

Zvláště v současné době, kdy je ve státním rozpočtu finančních prostředků nedostatek a stát musí omezovat svoje výdaje, což se dotýká každé instituce, každé firmy a zejména každého občana, je téma dopadu porušování právních předpisů v ekonomice na příjmy státu aktuální.

Z uvedeného důvodu se ve své diplomové práci zaměřím na dopady zmiňovaného porušování právních předpisů v ekonomice v České republice na příjmy státu.

2. Cíl práce a metodika

Cílem práce je zjistit ekonomické dopady porušování právních předpisů v ekonomice v České republice na příjmy státního rozpočtu, zdravotních pojišťoven a Správy sociálního zabezpečení.

Při své práci jsem po soustředění a prostudování potřebné literatury, týkající se zkoumaného problému, kdy se jednalo zejména o právní předpisy vztahující se k danému tématu, získal a prostudoval konkrétní spisové materiály o zadokumentované trestné činnosti skutkových podstat trestného činu zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby a trestného činu neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení a podobné povinné platby za období let 2009-2011, vedené na Oddělení hospodářské kriminality Krajského ředitelství policie Jihočeského kraje, Územního odboru J. Hradec, kde jsem zkoumání prováděl a dále statistické údaje o uvedených skutkových podstatách v rámci celé České republiky, kdy jako podklad byly získány statistické údaje uváděné Policejním prezidiem České republiky, dále jsem provedl statistické vyhodnocení zjištěných údajů a sumarizaci výsledků.

V první teoretické části práce se zaměřím na seznámení s právními předpisy, které stanoví povinnosti subjektů hradit uvedené platby, tedy daň z příjmu, daň z přidané hodnoty, pojistné na sociální zabezpečení a státní politiku zaměstnanosti a zdravotní pojištění. Dále se v této části zaměřím na seznámení s právními předpisy z oblasti trestního práva v souvislosti s možnou trestně právní odpovědností ze strany plátců v případě porušování předpisů platných v ekonomice v České republice včetně uvedení změn v souvislosti s účinností nového trestního zákoníku a uvedení některých zásadních problémů, které souvisí s odhalováním a dokumentací této trestné činnosti.

V praktické části bude potom provedena analýza skutečně zjištěné sledované trestné činnosti v rámci Oddělení hospodářské kriminality Krajského ředitelství policie Jihočeského kraje, Územního odboru Jindřichův Hradec, kdy tyto údaje budou analyzovány rovněž dle jednotlivých let a dále v návaznosti na celostátní statistiky, uváděné Policejním prezidiem České republiky v rámci celé České republiky. Rovněž bude zjišťován dopad zmiňované trestné činnosti v rámci celé České republiky.

V závěru práce bude provedena sumarizace zjištěných výsledků a jejich vyhodnocení a na základě výsledků zkoumání budou zpracovány návrhy na ztížení obcházení těchto právních předpisů.

V praktické části práce jsem použil metod syntézy, analýzy a komparace.

3. Přehled platné právní úpravy

3.1. Přehled právní úpravy v ekonomice v ČR

3.1.1. Právní předpisy upravující daňovou povinnost u daní z příjmu

„Daně jsou povinné, nenávratné, zákonem stanovené platby do státního nebo místního rozpočtu, vybírané orgány státní moci nebo jinými veřejnými orgány od fyzických nebo právnických osob. Užívají se k úhradě nákladů, jež jsou spojeny s plněním funkcí státu nebo místních orgánů, institucí. Jsou nástrojem, který slouží k znovurozdělování národního produktu a mají sociálně ekonomický charakter. Daně jsou základem státního hospodaření, základním finančním zdrojem místní správy, hodnotovým nástrojem nepřímého řízení.“²

Daně se dále rozdělují na daně přímé a nepřímé. Mezi daně přímé patří daň z příjmu fyzických osob a daň z příjmu právnických osob a dále majetkové daně, mezi které patří daně z nemovitosti, ze staveb, z pozemku, dědická, darovací, z převodu nemovitosti a daň silniční.

Daně nepřímé jsou tvořeny daní spotřební, kam patří daň z uhlovodíkových paliv a maziv, lihu a lihovin, vína, piva, tabákových výrobků, na ochranu životního prostředí a dále daň z přidané hodnoty.

3.1.2. Daň z příjmu fyzických a právnických osob

Daň z příjmu fyzických i právnických osob je upravena zákonem č. 586/1992 Sb. O daních z příjmu ve zněních pozdějších zákonů.

Poplatníkem daně z příjmu fyzických osob jsou všechny fyzické osoby, které mají na území ČR bydliště a daň se vztahuje na všechny příjmy plynoucí ze zdrojů na území ČR i v zahraničí.

V § 3 odst. 1) uvedeného zákona je pak stanoveno, co je předmětem daně z příjmů fyzických osob, kdy předmětem daně jsou:

„a) příjmy ze závislé činnosti a funkční požitky (§6),

²Policejní akademie České republiky, Praha. *Hospodářská kriminalita*, s. 22

- b) příjmy z podnikání a z jiné samostatné výdělečné činnosti (§7),
- c) příjmy z kapitálového majetku (§8),
- d) příjmy z pronájmu (§9),
- e) ostatní příjmy (§10).“³

Dále je pak stanoveno, co se rozumí pod příjmy ze závislé činnosti.

„Příjmy ze závislé činnosti jsou

- a) příjmy ze současného nebo dřívějšího pracovněprávního, služebního nebo členského poměru, v nichž poplatník při výkonu práce pro plátce příjmu je povinen dbát příkazů plátce. Těmito příjmy se rozumějí i příjmy za práci žáků a studentů z praktického výcviku,
- b) příjmy za práci členů družstev , společníků a jednatelů společností s ručením omezeným a komanditistů komanditních společností, a to i když nejsou povinni při výkonu práce pro družstvo nebo společnost dbát příkazů plátce a příjmy za práci likvidátorů,
- c) odměny členů statutárních orgánů a dalších orgánů právnických osob,
- d) příjmy plynoucí v souvislosti se současným, budoucím nebo dřívějším výkonem závislé činnosti podle písmen a) až c) nebo funkce bez ohledu na to, zda plynou od plátce, u kterého poplatník vykonává závislou činnost nebo funkci, nebo od plátce, u kterého poplatník závislou činnost nebo funkci nevykonává.“⁴

Pokud jde v případě fyzické osoby o příjmy z podnikání a jiné samostatné výdělečné činnosti (na základě vydaného živnostenského oprávnění k podnikání), zde § 7 výše uvedeného zákona uvádí jako příjmy z podnikání:

- „a) příjmy ze zemědělské výroby, lesního a vodního hospodářství,
- b) příjmy ze živnosti,
- c) příjmy z jiného podnikání podle zvláštních předpisů,
- d) podíly společníků veřejné obchodní společnosti a komplementářů komanditní společnosti na zisku.“⁵

Základem daně jsou příjmy výše uvedené snížené o výdaje vynaložené na jejich dosažení. Pokud poplatník neuplatní uvedené prokazatelně vynaložené náklady, může uplatnit výdaje procentní částkou z příjmů, kdy tato je odlišná dle vykonávané činnosti

³ Marková, H. *Daňové zákony: úplná znění platná k 1.1.2010*, s.10

⁴ Tamtéž, s. 14

⁵ Marková, H. *Daňové zákony: úplná znění platná k 1.1.2010*, s.16

a činí 80% u živností řemeslných a příjmů ze zemědělské výroby, lesního a vodního hospodářství, 60% z příjmů ze živnosti, pokud se nejedná o uvedenou řemeslnou činnost, případně 40% z příjmů z jiného podnikání podle zvláštních předpisů.

Sazba ze základu daně z příjmu fyzických osob sníženého o odčitatelné položky je ve výši 15%.⁶

Poplatníkem daně z příjmu právnických osob jsou osoby, které nejsou fyzickými osobami a dále organizační složky státu podle zvláštního předpisu. Jedná se tedy např. o akciové společnosti, společnosti s ručením omezeným, veřejné obchodní společnosti atd. Předmětem daně jsou příjmy z veškeré činnosti a z nakládání s veškerým majetkem. Dále zákon stanovuje, které příjmy jsou od daně osvobozeny. Sazba daně činí 19%.⁷

3.1.3. Daň z přidané hodnoty

Určování daně z přidané hodnoty je stanoveno zákonem č. 235/2004 Sb. O dani z přidané hodnoty ve znění pozdějších předpisů.

Předmětem daně jsou veškerá zdanitelná plnění za úplaty i bez úplaty. Plátce daně odvádí jenom tu část z hodnoty výrobku, kterou sám vytvořil a sazba této daně se průběžně měnila. Subjekt platí dodavateli cenu včetně této daně a sám dostává rovněž zaplacenou za zboží včetně daně. Při vyčíslení potom subjekt odvede částku odpovídající rozdílu mezi daní na výstupu a daní na vstupu. Sazba daně z přidané hodnoty se mění, v roce 2011 činila základní daň 20% a daň snížená 10%, pro rok 2012 se výše základní daně nemění, snížená daň byla zvýšena na 14%. Od roku 2013 by poté dle současného návrhu měly být obě daně sjednoceny na sazbu 17,5 %. Plátcem daně jsou subjekty, které jsou na příslušném finančním úřadu zaregistrovány jako plátcí daně z přidané hodnoty.⁸

⁶ Tamtéž, s.16

⁷ Tamtéž, s. 21-25

⁸ Zákon o dani z přidané hodnoty. *Business center.cz* [online]. HAVIT, © 1998 - 2012 [cit. 2012-01-06]. Dostupné z: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/dph/>

3.1.4. Spotřební daně

Spotřební daň je stanovena na základě zákona č. 365/2003 ve znění pozdějších zákonů a je daní, kterou stát cíleně zatěžuje prodej či spotřebu velmi úzké skupiny výrobků. Poplatníkem daně v tomto případě je konečný spotřebitel. Tuto daň lze na rozdíl od DPH uplatnit pouze jednou a předmětem spotřební daně jsou:

- uhlovodíková paliva
- líc a lihoviny
- pivo
- víno
- tabákové výrobky⁹

3.1.5. Pojistné na sociální zabezpečení

Problematika pojistného na sociální zabezpečení je upravena zákonem č. 589/1992 Sb. o pojistném na sociální zabezpečení ve znění pozdějších předpisů.

Jedná se o povinnou platbu, na jejímž základě je později poskytnuto sociální zabezpečení a toto pojistné v sobě zahrnuje:

- a) pojistné na důchodové zabezpečení
- b) pojistné na nemocenské pojištění

Poplatníky pojistného jsou zaměstnanci a zaměstnavatelé. Za zaměstnavatele se potom považují fyzické i právnické osoby, které zaměstnávají alespoň jednoho zaměstnance. Pojistné musí hradit i osoby samostatně výdělečně činné, podnikající na základě živnostenského oprávnění. Zaměstnavatel je povinen odvádět i pojistné, které je povinen platit zaměstnanec a které zaměstnanci zaměstnavatel srazí z jeho příjmů, které mu zúčtoval.¹⁰

⁹ Zákon o spotřebních daních. *Business center.cz* [online]. HAVIT, © 1998 - 2012 [cit. 2012-01-10]. Dostupné z: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/spotrebnidan/>

¹⁰ Zákon o pojistném na sociální zabezpečení. *Business center.cz* [online]. HAVIT, © 1998 - 2012 [cit. 2012-01-13]. Dostupné z: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/socialni-zabezpeceni-pojistne/>

3.1.6. Zdravotní pojištění

Problematiku zdravotního pojištění upravuje zákon č. 592/1992 Sb. O pojistném na všeobecné zdravotní pojištění ve znění pozdějších předpisů. Tento zákon upravuje způsob výpočtu výše pojistného a s tím související způsob placení, kontrol, penále atd. Zákon o veřejném zdravotním pojištění č. 48/1997 potom kromě jiného upravuje, kdo je povinen pojištění hradit, kdy tuto povinnost mají osoby, které mají trvalý pobyt na území České republiky a dále osoby, které na území České republiky trvalý pobyt nemají, ale jsou zaměstnanci zaměstnavatele, který má sídlo nebo trvalý pobyt na území České republiky. Zdravotní pojištění vzniká dnem narození u osob s trvalým pobytem na území České republiky, dále dnem, kdy se osoba stala zaměstnancem zaměstnavatele, který má sídlo nebo trvalý pobyt na území České republiky u osob bez trvalého pobytu na území ČR nebo dnem získání trvalého pobytu na území České republiky. Pojištění potom zaniká úmrtím, dnem ukončení pracovního poměru u zaměstnavatele dle předchozích bodů a ukončením trvalého pobytu na území České republiky. Zákon dále stanoví podmínky, za jakých jsou plátcí pojištění zaměstnanci, zaměstnavatelé a stát. Pro potřeby diplomové práce je důležité zdůraznit, že pojištěnec je plátcem zdravotního pojištění, pokud je zaměstnancem, osobou samostatně výdělečně činnou, případně pokud má na území České republiky trvalý pobyt a plátcem za něho není stát a tato skutečnost trvá po celý kalendářní měsíc.

Zaměstnavatel je plátcem části pojistného za své zaměstnance a to ve výši dvou třetin vyměřené částky, zaměstnanec hradí jednu třetinu.

Zdravotní pojištění není příspěvkem státního rozpočtu, toto je odváděno příslušným zdravotním pojišťovnám, u kterých je osoba registrována přičemž platí zásada, že za každého pojištěnce musí být stále hrazeno pojištění, ze kterého je následně hrazena lékařská péče. Vzhledem ke skutečnosti, že v další části práce bude hovořeno o případném trestně právním postihu nehrazení výše uvedených plateb, kde součástí je i neodvedení, případně zkrácení plateb zdravotního pojištění, je pro potřeby diplomové práce uvedeno i zdravotní pojištění.¹¹

¹¹ Zákon č. 592/1992 Sb., o pojistném na všeobecné zdravotní pojištění. *Všeobecná zdravotní pojišťovna České republiky* [online]. VZP ČR [cit. 2012-01-13]. Dostupné z: http://archiv.vzp.cz/www.vzp.cz/cms/internet/cz/Vseobecne/legislativa/zakon_592_1992_sb.html#%C2%A7_5

Pokud bude dále zmiňováno pojistné na úrazové pojištění, toto je upraveno Zákonem o úrazovém pojištění zaměstnanců č. 266/2006 Sb., kdy tento zákon upravuje právní vztahy úrazového pojištění zaměstnanců pro případ poškození zdraví úrazem nebo nemocí z povolání, kdy plátcem je zaměstnavatel a tento hradí pojistné za své zaměstnance a tato částka je stanovena procentní sazbou z úhrnu vyměřovacích základů zaměstnanců pro pojistné na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti v rozhodném období. Vybrané pojistné je příjmem státního rozpočtu.¹²

3.2. Přehled právní úpravy z pohledu trestního práva

V další teoretické části své diplomové práce se budu věnovat otázce případného trestně právního postihu porušování právních předpisů v ekonomice v České republice a to ve vztahu k daňové povinnosti, pojistnému na sociální a zdravotní pojištění. Nejprve se budu věnovat trestným činům, jejichž skutková podstata může být tímto jednáním naplněna a to jak z pohledu trestního zákona č. 140/1961 Sb. účinného do 31.12.2009, tak nového trestního zákoníku č. 40/2009 účinného od 1.1.2010, začleněním těchto skutkových podstat do zákonů, přičemž uvedu rovněž signály, které vedou k možnému porušování uvedených právních předpisů.

Trestný čin zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby dle § 240 tr. zákoníku (resp. § 148 trestního zákona účinného do 31.12.2009) i trestný čin neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení a podobné povinné platby dle § 241 trestního zákoníku (resp. trestného činu neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení, na zdravotní pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti dle § 147 trestního zákona účinného do 31.12.2009) jsou trestné činy zařazené mezi hospodářské trestné činy.

Zde je na místě uvést krátkou charakteristiku hospodářské trestné činnosti. Pokud máme vymezit uvedenou trestnou činnost z trestně právního pohledu, existuje několik definic, kdy uvedenou tuto lze vymezit například jako:

- útok na majetek a činnost subjektů vykonávajících podnikatelskou aktivitu, jak tuto činnost vymezuje Dolenský

¹² Zákon o úrazovém pojištění zaměstnanců. *Podnikatel.cz* [online]. Podnikatel.cz, © 2007 – 2012 [cit. 2012-02-06]. Dostupné z: <http://www.podnikatel.cz/zakony/zakon-c-266-2006-sb-zakon-o-urazovem-pojisteni-zamestnancu/cast-prvni/>

- hospodářskou kriminalitou se rozumí takové skutkové jednání, které je možné podřadit pod některou ze skutkových podstat trestných činů popsanych ve zvláštní části trestního zákona a jež je namířené proti hospodářské aktivitě ekonomického subjektu¹³

Za velmi zdařilou a výstižnou definici hospodářské trestné činnosti považuji následující:

„Hospodářskou kriminalitou rozumíme zaviněné (společensky nebezpečné) jednání popsané ve zvláštní části trestního zákona, poškozující nebo ohrožující hospodářský pořádek, systém ekonomických a souvisejících právních vztahů, jejich fungování, práva a oprávněné zájmy subjektů těchto vztahů“¹⁴

V souvislosti s touto kriminalitou se hovoří rovněž jako o „kriminalitě bílých límečků“.

Hospodářské trestné činy mají několik společných rysů. Jedním z těchto rysů je vysoká míra latence, tedy skutečnost, že jde o kriminalitu skrytou, kterou je nutno vyhledávat, případně je tato oznamována kontrolními orgány nebo státními institucemi. Toto vyplývá ze skutečnosti, že pachatelem je v převážné míře vlastní zaměstnanec a tato okolnost je vedena snahou spíše s tímto pracovníkem rozvázat pracovní smlouvu a dohodnout se na náhradě škody a celou věc nehlásit. V případě daňových trestných činů je vysoká míra latence z toho důvodu, že tato může být zjišťována zejména v rámci kontrolní činnosti a na základě oznámení státních institucí, malá část je potom odhalena v rámci prověřování jiné trestné činnosti. Zde je nutno rovněž konstatovat, že i v případě podezření Policie ze spáchání uvedených daňových trestných činů, finanční úřady mají povinnost zachovávat mlčenlivost ohledně údajů z daňového řízení, pokud ve věci nejsou zahájeny úkony trestního řízení ve věci související s daňovým řízením.

Dalším společným rysem hospodářských trestných činů je skutečnost, že pro většinu pachatelů je společné, že se jedná o osoby dříve bezúhonné, inteligentní a v mnoha případech ve vysokém postavení, přičemž tyto osoby mají velké znalosti v dotčeném oboru a veškeré své kroky konzultují s právními zástupci. Vzhledem ke skutečnosti, že do 31.12.2011 bylo podmínkou trestní odpovědnosti, že trestně odpovědná může být pouze

¹³ CHMELÍK, J., HÁJEK, P., NEČAS, S. *Úvod do hospodářské kriminality*, s.11

¹⁴ CHMELÍK, J., HÁJEK, P., NEČAS, S. *Úvod do hospodářské kriminality*, s.17

fyzická osoba a nikoli osoba právnická (od 1.1.2012 je účinný Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim č. 418/2011), bylo nutno vždy případnou trestní odpovědnost vyvozovat vůči fyzické osobě, která za právnickou osobu jednala. Nezřídka se tedy jedná o statutární zástupce společnosti (ředitelé, jednatele, členové představenstva), kdy tito své jednání omlouvají svou nezkušeností, neznalostí zákonů, špatným podnikatelským záměrem. Společným rysem je i skutečnost, že v porovnání s obecnou kriminalitou jsou nepoměrně vyšší i způsobené škody. Při vyčíslení škody je v převážné míře nutno vypracovat znalecký posudek. Většina skutkových podstat hospodářských trestných činů má úzkou návaznost na řadu mimotrestních právních norem, které podléhají změnám mnohem častěji, než obecněji formulované skutkové podstaty, což ztěžuje orientaci orgánů činných v trestním řízení.¹⁵

Lze obecně říci, že vyšetřování hospodářské trestné činnosti v porovnání s předmětem vyšetřování obecné kriminality vykazuje určitá specifika. Jedním z nich je skutečnost, že je často problematické zjišťování pachatele – konkrétní osoby, kdy je nutno dokazovat subordinaci, pravomoci a odpovědnost jednotlivých členů managementu. Dále je problém se zjišťováním úmyslného zavinění konkrétních fyzických osob a někdy i dokazování zjištěného úmyslu nebo úmyslu směřujícího k získání neoprávněných výhod. Pachatelé hospodářské trestné činnosti také často bývají napojeni na určité politické kruhy nebo jsou veřejně činní.

„Signálem pro podezření z uvedené trestné činnosti mohou být závažné nedostatky ve vedení účetnictví. Jedná se především o :

- chybějící prvotní doklady
- nevedení předepsaných účetních knih
- neúplné doklady
- nesprávné vedení příjmů a výdajů
- nesprávně zařazený investiční majetek
- nesprávně účtované odpisy majetku“¹⁶

Svá specifika oproti obecné kriminalitě má i dokazování hospodářské kriminality,

¹⁵ CHMELÍK, J., HÁJEK, P., NEČAS, S. *Úvod do hospodářské kriminality*, s.14-29

¹⁶ Policejní akademie České republiky. *Hospodářská kriminalita*, s. 33

kdy ve většině případů je podezřelá osoba nebo okruh podezřelých osob znám již na počátku prověřování a úkolem Policie je obstatat dostatek důkazů, aby trestná činnost byla konkrétní osobě prokázána. Zde je důležité postupovat rychle, neboť hrozí možnost, že dojde ke ztrátě, resp. zničení důkazů ze strany podezřelé osoby. Jedná se například o data uložená v počítači, která podezřelý může vymazat. Není výjimkou, že podezřelý v průběhu prověřování nahlásí rovněž odcizení účetních dokladů.

Mezi základní důkazy při prověřování hospodářské trestné činnosti patří důkazy listinné, zajištěné v souladu s trestním řádem. Dále se jedná o svědecké výpovědi, informace podléhající bankovnímu tajemství vyžádané z bankovních ústavů v přípravném řízení státním zástupcem, odborná vyjádření a znalecké posudky.

„Znalecké dokazování má v oblasti hospodářské kriminality velký význam. Znalecké posudky patří k nejdůležitějším důkazním prostředkům. Znalecky se v oblasti hospodářské kriminality zkoumají především

- pravost a původnost různých listin a dokumentů v nejrůznější podobě,
- obsah různých elektronických médií (diskety, pevné disky v počítači, elektronické diáře, paměťové karty, SIM karty v mobilních telefonech, atd.),
- správnost a úplnost vedení účetnictví,
- průběh a návaznost různých bankovních a finančních operací“¹⁷

Důležité je respektování zásady, že znalec se ve svém posudku nesmí vyjádřit k právním otázkám. Není výjimkou, že znalecký posudek si nechává vyhotovit i podezřelý, přičemž závěry obou posudků mohou být zcela odlišné. Zde je povinností policejního orgánu, pokud tento posudek obsahuje předepsané náležitosti, přijmout tento jako každý jiný důkaz a případné rozpory řešit výslechem znalce.

Ve vztahu k hospodářské kriminalitě se často hovoří rovněž o prorůstání organizovaného zločinu, kdy jako organizovaná skupina je označováno sdružení více osob s určitou dělbou úkolů. Tato organizovaná skupina nemusí mít trvalý charakter. Organizovanost potom pachatelům umožní snazší páchání trestné činnosti a dosahování vyšších zisků. Uvedená skupina se orientuje na určitý druh trestné činnosti. Organizovanost

¹⁷ CHMELÍK, J., HÁJEK, P., NEČAS, S. *Úvod do hospodářské kriminality*, s. 80

je potom z pohledu trestního zákona označována jako kvalifikovaná okolnost ve vyšších odstavcích, která má za následek použití přísnějšího kritéria při stanovení sankce.

Pokud jsem hovořil o trestních sankcích, hospodářská trestná činnost není, dle mých praktických zkušeností, postihována takovým způsobem, jako obecná kriminalita a to navzdory tomu, že působí mnohem vyšší škody a je páchána kvalifikovanějšími způsoby provedení. Je to možná proto, že tato kriminalita je stále pouze na okraji zájmu občanů a zájem vzbuzují pouze velké medializované kauzy.

Jak již jsem zmínil, od 1.1.2012 je účinný nový, dá se říci přelomový, zákon č. 418/2011 Sb., O trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim. Uvedený zákon má návaznost na trestní zákoník, kdy v zákoně jsou taxativně vyjmenovány přečiny a zločiny, kterých se uvedený zákon týká. Ve vztahu k diplomové práci se tento týká obou trestných činů, které budou dále zmiňovány, tedy trestného činu zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby (§ 240 trestního zákoníku) i neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení a podobné povinné platby (§ 241 trestního zákoníku). Podle uvedeného zákona je trestným činem spáchaným právnickou osobou protiprávní čin spáchaný jejím jménem nebo v jejím zájmu nebo v rámci její činnosti, pokud tak jednal statutární orgán nebo jeho člen, ten, kdo u této právnické osoby vykonává řídicí nebo kontrolní činnost, kdo vykonává rozhodující vliv na řízení této právnické osoby, případně zaměstnanec při plnění pracovních úkolů, i když není uveden v předchozích bodech. Dále zákon uvádí, že trestní odpovědností fyzických osob není dotčena trestní odpovědnost právnické osoby a naopak. Pokud jde o promlčení trestní odpovědnosti, zde platí stejné lhůty jako jsou uvedené v trestním zákoníku. Pokud spolu trestné činy souvisí, vede se proti obviněné právnické osobě i obviněné fyzické osobě společné řízení, přičemž trestní odpovědnost se posuzuje samostatně. Trestem pro právnickou osobu jsou v uvedeném zákoně v § 15 stanoveny:

- a) zrušení právnické osoby,
- b) propadnutí majetku,
- c) peněžitý trest,
- d) propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty,
- e) zákaz činnosti,
- f) zákaz plnění veřejných zakázek, účasti v koncesním řízení nebo ve veřejné soutěži,
- g) zákaz přijímání dotací a subvencí,

h) uveřejnění rozsudku.

Dále lze uložit ochranné opatření spočívající v zabránění věci nebo jiné majetkové hodnoty.

Uvedený zákon o trestní odpovědnosti právnických osob by mohl, dle mého názoru, být velice nápomocný při dodržování předpisů a dohod v ekonomické sféře, neboť při prověřování podezření ze spáchání trestného činu vzniká často problém dokázat vinu konkrétní fyzické osobě. Na druhou stranu lze mít důvodné obavy, aby uvedeného zákona nebylo zneužíváno. Toto vše zcela jistě ukáže čas, ale samotný zákon je v našem právním systému průlomový.¹⁸

3.2.1. Trestný čin zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby dle § 240 trestního zákoníku

„§ 240

Zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby

(1) Kdo ve větším rozsahu zkrátí daň, clo, pojistné na sociální zabezpečení, příspěvek na státní politiku zaměstnanosti, pojistné na úrazové pojištění, pojistné na zdravotní pojištění, poplatek nebo jinou podobnou povinnou platbu anebo vyláká výhodu na některé z těchto povinných plateb, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta nebo zákazem činnosti.

(2) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán,

- a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nejméně se dvěma osobami,
- b) poruší-li k usnadnění takového činu úřední uzávěru, nebo
- c) spáchá-li takový čin ve značném rozsahu.

(3) Odnětím svobody na pět až deset let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 ve velkém rozsahu.¹⁹

¹⁸ Sbírka zákonů. *Sagit* [online]. Ostrava: Sagit, © 1996-2012 [cit. 2012-01-31]. Dostupné z: <http://www.sagit.cz/pages/sbirkatxt.asp?zdroj=sb11418&cd=76&typ=r>

¹⁹ Policejní prezidium České republiky, Praha. *Zákon ze dne 8. ledna 2009 trestní zákoník*, s.96

Jedná se o úmyslný trestný čin, zařazený do hlavy VI. trestního zákoníku č. 40/2009 účinného od 1.1.2010, tedy mezi trestné činy hospodářské do dílu 2, tedy mezi trestné činy daňové, poplatkové a devizové.

V trestním zákoně č. 140/1961 Sb. účinném do 31.12.2009 byl uvedený tr. čin zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby dle § 148 tr. zákona zařazen do Hlavy druhé, tedy mezi trestné činy hospodářské do Dílu třetího, tedy mezi trestné činy proti měně a trestné činy daňové. V tomto trestním zákoně bylo vylákání výhody na některé z povinných plateb uvedeno v odst. 2) jako samostatná skutková podstata, která byla do trestního zákoníku vložena novelou od 1.1.1998, v novém trestním zákoníku došlo potom zrušení této samostatné skutkové podstaty a k jejímu převedení do prvního odstavce. Jinak nedošlo k zásadním úpravám, ani s ohledem na výši trestních sazeb.

Uvedené ustanovení trestního zákoníku chrání zájem státu na správném vyměření daně, cla, pojistného na sociální zabezpečení nebo zdravotní pojištění, poplatku nebo jiné podobné platby a na příjmech z těchto povinných plateb. V případě porušení tohoto ustanovení jde v podstatě o zvláštní případ podvodu.²⁰

„Daní je zákonem stanovená peněžní částka, kterou je poplatník povinen odvádět do veřejných rozpočtů, aniž by za to bezprostředně dostával konkrétní protihodnotu. Poplatkem je povinná platba za to, že jsou subjektu poskytnuty určité služby nebo vydáno osvědčení o právech nebo že se může zúčastnit určitého řízení (soudní, správní poplatky). Jinou podobnou platbou je např. poplatek za držení rozhlasového nebo televizního přijímače.“²¹

Protiprávní jednání spočívá v tom, že pachatel ve větším rozsahu zkrátí dávky. Na základě jednání pachatele tedy buď byla vyměřena a pachatelem zaplacená nižší daň, než měla být vyměřena, nebo k vyměření nedošlo vůbec. K tomuto jednání může dojít buď konáním, tedy například je pachatelem podáno úmyslně zkreslené daňové přiznání, nebo opomenutím, kdy úmyslně není podáno daňové přiznání ze skutečně dosaženého příjmu. Uvedený trestný čin je dokonán tím, že skutečně došlo ke zkrácení. Dodatečné uvedení správných údajů a zaplacení daně může jen snižovat stupeň společenské nebezpečnosti, neznamená již beztrestnost jako je tomu v případě neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení a podobné povinné platby, za splnění stanovených podmínek lze aplikovat

²⁰ Policejní akademie České republiky, Praha. *Hospodářská kriminalita*, s.30

²¹ KUČHTA, J., FENYK, J., FRYŠTÁK, M., KALVODOVÁ, V. *Hospodářská trestná činnost*, s.38

ustanovení o účinné lítosti dle § 33 trestního zákona, resp. dle § 66 tr. zákona účinného do 31.12.2009, kdy mimo jiné je podmínkou dobrovolnost. Zatajení příjmu docíleného trestným činem a neodvedení daně z takového příjmu nelze posuzovat jako uvedený trestný čin zkrácení daně.

„Škála jednání naplňujících pojem zkrácení je velmi široká, je možné např. uvést nepravdivé snižování daňového základu buď nadsazováním nákladů, nebo snižováním dosažených příjmů. Děje se tak např. zatajováním hotovostních příjmů, fiktivním zvyšováním nákladů, uplatňováním neexistujících odečitatelných položek, fingováním daňové ztráty, neoprávněným uplatňováním odpočtu DPH, předstíráním vývozu zboží do zahraničí, zastíráním či předstíráním daňového plnění, využívání rozdílů v daňovém zatížení, různé metody skrytého převádění zisku na jiné zahraniční subjekty apod. Zkrácením daně však není její pouhé neodvedení, byla-li příslušná platba správně vypočtena, přiznána nebo vyměřena. Neodvedená nebo nezaplacená daň se vymáhá předepsaným způsobem v exekučním řízení.“²²

Výše zkrácení představuje rozdíl mezi platbou, kterou má pachatel skutečně zaplatit a nižší platbou, která mu byla na základě podvodného jednání vyměřena. V případě, že povinná platba nebyla vůbec vyměřena, je potom zkrácením celá platba, která měla být vyměřena. Uvedený znak „větší rozsah“ trestní zákon výslovně nevymezuje, ale podle ustálené judikatury odpovídá v peněžním vyjádření hranici větší škody nebo většího prospěchu, tedy částce nejméně 50.000,- Kč, přičemž jde-li o zkrácení více druhů daní či poplatků současně, jde o pokračování v trestném činu a všechny částky se sečtou. Rovněž pokud pachatel zkrátí daň ve dvou nebo více po sobě následujících obdobích, jedná se o pokračování v trestném činu a trestný čin bude posuzován podle škody, která je součtem škod z jednotlivých období.

Vylákání daňové výhody souvisí se skutečností, že subjekt povinné platby může na základě příslušných právních předpisů ve vztahu k některým povinným platbám uplatnit ve svůj prospěch odpočty, osvobození nebo srážky, kdy uvedená částka je mu ze strany státu vyplacena. Toto se týká zejména uplatňování nadměrného odpočtu daně z přidané hodnoty a nároku na vrácení spotřební daně. Tato skutková podstata, která byla do trestního zákona

²² KUČHTA, J., FENYK, J., FRYŠTÁK, M., KALVODOVÁ, V. *Hospodářská trestná činnost*, s.39

zavedena novelou provedenou zákonem č. 253/1997 Sb, byla, jak již je shora uvedeno, konstruována v trestním zákoně 140/1961 jako samostatná skutková podstata. To znamenalo, že nebylo možno v základní skutkové podstatě pro stanovení výše škody sčítat škodu způsobenou vylákáním výhod na některé z povinných plateb s jejich zkrácením. V tomto případě není vyloučeno posouzení takového jednání jako jednočinný souběh těchto skutkových podstat. Uvedené částky sčítat bylo možné pouze u kvalifikovaných skutkových podstat (§148 odst.3,4 trestního zákona účinného do 31.12.2009). V novém trestním zákoníku již je možno tyto škody sčítat z důvodu, že tyto skutkové podstaty byly sloučeny do jedné skutkové podstaty.

„Na rozdíl od zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 148 odst. 1 tr. zák., se u vylákání výhody na povinných platbách podle § 148 odst. 2 tr. zák. (v posuzovaném případě nadměrným odpočtem daně z přidané hodnoty) nevyžaduje, aby se tak stalo ve větším rozsahu (nyní nejméně 50.000,- Kč) .Za předpokladu, že výhoda na povinných platbách má téměř vždy finanční charakter, lze současně dovodit, že skutková podstata trestného činu podle § 148 odst. 2 tr. zák. by mohla být formálně naplněna vylákáním uvedené výhody v jakékoliv výši. Tím by ovšem mohla vzniknout disproporce v postihu za uvedené trestné činy, které s ohledem na zákonem stanovenou stejnou trestní sankci jsou svým významem srovnatelné. To znamená, že u každého trestného činu podle § 148 odst. 2 tr. zák. je zapotřebí bedlivě posuzovat stupeň nebezpečnosti činu pro společnost, zda je vyšší než nepatrný (§ 3 odst. 2 tr. zák.) podle kritérií uvedených v § 3 odst. 4 tr. zák. Z tohoto hlediska bude mít značný význam rozsah vylákané výhody na některé z povinných plateb, který by měl být alespoň částečně srovnatelný s rozsahem zkrácení těchto plateb podle § 148 odst. 1 tr. zák.“²³

Pachatelem uvedeného trestného činu může být nejen přímo daňový subjekt, případně odpovědná osoba, která za tento subjekt jedná v případě právnických osob, ale kdokoliv, kdo svým jednáním úmyslně způsobí, že daň nebyla vyměřena vůbec nebo jen v nižší míře. Pachatelem může být tedy například i daňový poradce podnikatele, který úmyslně zpracuje a podá zkreslené daňové přiznání, v tomto případě však spíše připadá v úvahu jiná formy součinnosti, jako například spolupachatelství. Důležité je opětovně připomenout podmínku prokázání úmyslu.

²³ Usnesení nejvyššího soud ČR č. 3 Tdo 853/2003 ze dne 21.8.2003

Hlavním podnětem k prověřování podezření ze spáchání výše uvedeného trestného činu jsou nejčastěji trestní oznámení finančních úřadů, které podezřelé skutečnosti zjišťují na základě kontrolní činnosti. Může se jednat jak o kontrolu prováděnou přímo u podezřelého nebo i o poznatky zjištěné v souvislosti s kontrolou u jiného subjektu. Dalším podnětem jsou zjištění celních úřadů a poznatky zjištěné Policií při prověřování jiné trestné činnosti nebo v rámci operativně pátrací činnosti. V menší míře jsou potom poznatky anonymní trestní oznámení.

3.2.2. Trestný čin neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení a podobné povinné platby dle § 241 trestního zákoníku

„§ 241

Neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení a podobné povinné platby

(1) Kdo jako zaměstnavatel nebo plátcce ve větším rozsahu nesplní svoji zákonnou povinnost za zaměstnance nebo jinou osobu odvést daň, pojistné na sociální zabezpečení, příspěvek na státní politiku zaměstnanosti nebo pojistné na zdravotní pojištění, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta nebo zákazem činnosti.

(2) Stejně bude potrestán, kdo jako zaměstnavatel ve větším rozsahu nesplní svoji zákonnou povinnost odvést pojistné na úrazové pojištění zaměstnanců.

(3) Odnětím svobody na jeden rok až pět let nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán, získá-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 pro sebe nebo pro jiného značný prospěch.

(4) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, získá-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu.²⁴

Jedná se o úmyslný trestný čin, zařazený do Hlavy VI. trestního zákoníku č. 40/2009 účinného od 1.1.2010, tedy mezi trestné činy hospodářské do Dílu 2, tedy mezi trestné činy daňové, poplatkové a devizové.

²⁴ Policejní prezidium České republiky, Praha. *Zákon ze dne 8. ledna 2009 trestní zákoník*, s.96

V trestním zákoně č. 140/1961 Sb. účinném do 31.12.2009 byl uvedený tr. čin neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení, na zdravotní pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti dle § 147 tr. zákona zařazen do hlavy druhé, tedy mezi trestné činy hospodářské do dílu třetího, tedy mezi trestné činy proti měně a trestné činy daňové.

Vzhledem k odlišnostem oproti novému trestnímu zákoníku uvedu celou skutkovou podstatu ve smyslu trestního zákona č. 140/1961 Sb.

„§ 147

Neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení, na zdravotní pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti

(1) Kdo jako plátce ve větším rozsahu nesplní svoji zákonnou povinnost za poplatníka odvést daň, pojistné na sociální zabezpečení nebo zdravotní pojištění, nebo příspěvek na státní politiku zaměstnanosti, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta nebo peněžitým trestem.

(2) Odnětím svobody na jeden rok až osm let bude pachatel potrestán, získá-li činem uvedeným v odstavci 1 prospěch velkého rozsahu.²⁵

Z uvedeného znění je patrné, že kromě upraveného znění paragrafu v novém trestním zákoníku je ve druhém odstavci samostatná skutková podstata týkající se odvodu pojistného na úrazové pojištění zaměstnanců. Dále v novém trestním zákoníku byla upravena trestní sazba dle výše způsobené škody, kdy nově byla stanovena trestní sazba v případě, že pachatel pro sebe získá značný prospěch, tedy ve výši nejméně 500.000,- Kč, kdy v trestním zákoně 140/1961 byla v případě škody vyšší než 50.000,- Kč uvedena pro vyšší trestní sazbu až hranice velkého rozsahu, tedy škody nad 5.000.000,- Kč. Z uvedeného hlediska byl tedy trestní zákon 140/1961 Sb. pro pachatele výhodnější.

Uvedená skutková podstata byla do trestního zákona zavedena novelou č. 253/1997 Sb. jako reakce na zvýšený výskyt neplatičů, dlužících státu a orgánům pojištění velmi vysoké částky a objektem je zájem státu na řádném odvedení plátcem (zaměstnavatelem)

²⁵ Česko. ÚZ: *Trestní předpisy*, s.35

sražené daně, pojistného na sociální zabezpečení nebo zdravotní pojištění, případně příspěvku na státní politiku zaměstnanosti za poplatníky (zaměstnance). Jde tedy o případy, kdy plátce neskrývá svou povinnost odvést platby sražené od poplatníků, ale tuto povinnost úmyslně nesplní.

Pokud je hovořeno v uvedené skutkové podstatě o daních, týká se toto pouze daně z příjmu fyzických osob ze závislé činnosti a z funkčních požitků ve smyslu zákona č. 586/1992 Sb. o daních z příjmů, netýká se tedy daně z přidané hodnoty a daní spotřebních. Zákon č. 589/1992 Sb. v platném znění potom upravuje pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti a zákon č. 592/1992 v platném znění upravuje pojistné na zdravotní pojištění.

Jednání pachatele spočívá v tom, že ve větším rozsahu nesplní zákonnou povinnost odvést za poplatníka výše uvedenou platbu. Větším rozsahem se potom rozumí částka nejméně 50.000,- Kč, kdy toto jednání se nemusí týkat všech plateb, ale postačí alespoň jedné z nich, pokud těchto plateb je více, postačí, když tuto hranici dosahují v součtu. Pokud půjde o neodvedení částek za několik na sebe navazujících časových období, jedná se o pokračující trestný čin spáchaný více skutky, kdy se škody za jednotlivá období sčítají. Trestný čin se tedy týká pouze plateb, které zaměstnavatel odvádí za zaměstnance, tedy o sražené zálohy na daň z příjmu a u zdravotního pojištění o jednu třetinu pojistného odváděného zaměstnavatelem ve smyslu příslušného zákona. Neodvedení částek za zaměstnavatele trestné není. O trestný čin nepůjde tehdy, pokud plátce daně poplatníkovi v rozhodném období daň srazí a odvede správci daně a tento započte přijatou platbu na úhradu dřívějšího dluhu a účetně pak má poplatník za toto období dluh.

Pachatelem uvedeného tr. činu může být jen zaměstnavatel, který nesplní citovanou zákonnou povinnost odvést platbu za poplatníka, jedná se tedy o konkrétní subjekt. U podnikající fyzické osoby tedy zpravidla o majitele firmy a u právnické osoby o statutární orgán.

Trestní odpovědnost však vzniká pouze tehdy, pokud zaměstnavatel měl dost peněz na výplatu hrubých mezd a uvedené částky skutečně zaměstnancům z jejich mzdy srazil a tyto neodvedl, tedy že měl tyto finanční prostředky k dispozici. Pokud by měl prostředky jen na vyplacení čistých mezd a částky daně by srazil jen formálně, trestní odpovědnost nevznikne. V trestním řízení je potom nutno tuto skutečnost prokázat.

K uvedenému trestnému činu neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení a podobné povinné platby je nutno dále uvést zvláštní ustanovení o účinné lítosti, kdy v § 242 trestního zákoníku (resp. § 147a tr. zákona účinného do 31.12.2009) je uvedeno, že trestnost uvedeného trestného činu zaniká, jestliže pachatel svou povinnost splnil dříve, než soud prvního stupně počal vyhlašovat rozsudek a to i v případech, pokud věc byla vrácena odvolacím soudem.. Přitom v případě poplatků se, samozřejmě, jedná pouze o částky odváděné za zaměstnance, nikoliv penále. Nevyžaduje se zde tedy dobrovolnost splnění, ale zákon naopak počítá s tím, že dlužníci budou uhrazovat své dluhy právě pod hrozbou trestního stíhání. Toto ustanovení trestního zákoníku je ze strany dlužníků, pokud jim to jejich finanční situace dovolí, často využíváno.

K výše uvedeným trestným činům je nutno konstatovat, že téměř ve všech případech je nutno nechat vyhotovit znalecm znalecký posudek ve smyslu ust. § 105 tr. řádu, ve kterém se znalec musí vyjádřit k finanční situaci společnosti a dále vypočítat částku, která nebyla odvedena, resp. o kterou byla daňová povinnost zkrácena. Tento posudek je možno vyhotovit pouze v případě, že se v průběhu prověřování podaří zajistit účetnictví v takovém rozsahu, aby bylo možno posudek vyhotovit. Přitom podezřelý nemůže být sankcionován za to, že toto účetnictví dobrovolně nevydá a je na policejních orgánech, aby toto účetnictví sami zajistili, třeba i za využití domovní prohlídky, nebo prohlídky jiných prostor, kdy k uvedeným úkonům může dojít až na základě příkazu soudce. Soudce uvedený příkaz vydává na základě návrhu státního zástupce, ale pouze v případě, že návrh a důvody shledá dostatečně odůvodněné.

V této věci bych zmínil náleží Ústavního soudu z 8.11.2005, vedený ve Sbírce nálezů a usnesení pod Č.j. N 206/39 SbNU 185, který se týká výše uvedené skutečnosti sankcionování za nevydání účetnictví. Předmětem je stížnost proti usnesení PČR SKPV Ústí nad Labem proti uložení pořádkové pokuty ve výši 5.000,- z důvodu, že stěžovatelka odmítla vydat účetnictví týkající se její soukromé lékařské praxe. Její stížnost proti uložení pokuty byla OSZ v Ústí nad Labem zamítnuta. Stěžovatelka byla v době uložení pokuty v pozici obviněné, přičemž poukazovala na skutečnost, že není povinna shromažďovat důkazy, které by eventuálně mohly svědčit v její neprospěch. Ústavní soud konstatoval ve svém nálezu, že v souladu již s dříve obdobně vydanými rozhodnutími, povinnost k vydání věci ve smyslu § 78 trestního řádu zavazuje každého, avšak pokud se jedná o osobu, u které trestní řízení nepochybně směřuje k jejímu obvinění nebo již o osobu obviněnou,

nelze vynucovat splnění této povinnosti ukládáním pokut podle § 66 odst. 1 tr. řádu, kdy by se jednalo o donucování k poskytnutí důkazů proti sobě samotnému, což odporuje ustanovení čl. 37 odst. 1 a čl. 40 odst. 4 Listiny lidských práv a svobod a dále čl. 14 odst. 3 písm. g) Paktu a čl. 6 Úmluvy. K získávání důkazů orgány činnými v trestním řízení je možno využít zajišťovací úkon odnětí věci dle § 79 tr. řádu. Z výše uvedených důvodů Ústavní soud usnesení Policie a usnesení státního zastupitelství zrušil.²⁶

²⁶ Nález Ústavního soud ČR pod Č.j. N 206/39 SbNU 185 ze dne 8.11.2005

4. Analýza zkoumané problematiky

Nežli se začnu věnovat vlastnímu tématu trestné činnosti v oblasti zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby a neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení a podobné povinné platby včetně dopadu na státní rozpočet, musím uvést několik důležitých skutečností, které jsou důležité pro další část práce.

Okres Jindřichův Hradec je svou rozlohou 1 944 km² největším okresem v České republice. Území okresu není bohaté na surovinové zdroje a 38% území pokrývají lesy. Trvalý nebo přechodný pobyt mělo na území okresu k 31.12.2010 celkem 93.180 obyvatel, počet obyvatel v Jihočeském kraji k 30.9.2011 činil 639 096. Průměrná mzda v Jihočeském kraji činila za 3. čtvrtletí 2011 21 374,- Kč, míra registrované nezaměstnanosti ke dni 31.12.2011 činila v okrese 7%, v kraji potom činila 7,53%, počet ekonomických subjektů v okrese činil téměř 20.000, v kraji činil k 30.9.2011 celkem 157 918, kdy se jedná o údaj z Registru ekonomických subjektů, kde jsou uvedeny ekonomické subjekty, tj. právnické osoby a dále podnikající fyzické osoby.²⁷

Průměrná mzda v České republice potom ve stejném období činila za období 24.089,- Kč, míra registrované nezaměstnanosti k 31.12.2011 v České republice činila 8,6%. Z uvedených statistických údajů vyplývá, že průměrná mzda v Jihočeském kraji i v okrese J. Hradec je pod celostátním průměrem, nezaměstnanost je naopak v Jihočeském kraji i v okrese J. Hradec nižší, než činí celostátní průměr.²⁸

Pokud bych měl blíže rozebrat možnosti zaměstnání v okrese J. Hradec, jedná se o příhraniční okres, kde možnosti zaměstnání jsou velmi omezené. V okrese J. Hradci ukončili činnost největší zaměstnavatelé, jako například společnost Jitka a.s., Otavan Třeboň, další firmy, jako například provozovna Jihočeské mlékárny, Madeta a.s. v J. Hradci omezuje svoji výrobu. Uvedené skutečnosti, společně s tím, že v okrese vzniká minimum nových pracovních příležitostí, znamenají, že řada obyvatel dojíždí za zaměstnáním do krajského města Č. Budějovice, případně volí práci v zahraničí.

²⁷ Statistické informace: Jindřichův Hradec. *Odhadonline* [online]. ©2008-2012 [cit. 2012-01-16]. Dostupné z: <http://www.odhadonline.cz/statistika-kriminalita-nezamestnanost-prumerna-mzda-nemoci-obec-jindrichuv-hradec-okr-jindrichuv-hradec/#obecne>

²⁸ Krajská správa ČSÚ v Českých Budějovicích. *Český statistický úřad* [online]. © 2012, 11.1.2012 [cit. 2012-01-16]. Dostupné z: <http://www.cbudejovice.czso.cz/x/krajedata.nsf/krajenejnovjsi/xc>

Ze statistických údajů vydávaných Českým statistickým úřadem vyplývá, že okres J. Hradec patří dle počtu obyvatel navzdory velké rozloze k okresům s menším počtem obyvatel, kdy v rámci České republiky je na 55. místě v rámci 77 okresů. Rovněž počtem podnikatelských subjektů v rámci Jihočeského kraje patří okres vzhledem k výše uvedeným údajům a počtu sedmi okresů k podprůměrným.²⁹

V praktické části své diplomové práce chci dokumentovat dopad porušování právních předpisů v ekonomice v České republice na příjmy státního rozpočtu, zdravotních pojišťoven a České správy sociálního zabezpečení, kdy toto porušování právních předpisů bude posuzováno z hlediska spáchání trestného činu zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby dle § 240 trestního zákoníku (do 31.12.2009 stejného trestného činu dle § 148 trestního zákona č. 140/1961 Sb.) a trestného činu neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení a podobné povinné platby dle § 241 trestního zákoníku (do 31.12.2009 neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení, na zdravotní pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti dle § 147 trestního zákona č. 140/1961 Sb.), přičemž ve své diplomové práci vycházím z údajů o zadokumentovaných trestných činech výše uvedených skutkových podstat v rámci Oddělení hospodářské kriminality Krajského ředitelství policie Jihočeského kraje, Územního odboru J. Hradec za období let 2009-2011, kdy v tomto období jsem na uvedeném oddělení působil.

Dále v praktické části budu toto porušování uvedených skutkových podstat a jeho dopad na příjmy státu dokumentovat na základě údajů zveřejňovaných ve statistikách Policejního prezidia České republiky, přičemž zároveň provedu porovnání výše uvedených skutkových podstat v rámci České republiky a Územního odboru Jindřichův Hradec.

Hlavním přínosem údajů z Územního odboru J. Hradec je skutečnost, že uváděné škody v rámci údajů za Územní odbor J. Hradec lze rozdělit časově dle jednotlivých roků, kdy ke škodě skutečně došlo, což u údajů ze statistiky v rámci České republiky možné není. Dále je možno tyto škody rozčlenit, zda se jedná o zkrácení daně z příjmu či daně z přidané hodnoty a v případě neodvedení, zda se jedná o neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení nebo zdravotního pojištění a dále zda se jedná o osobu fyzickou nebo osobu právnickou. Při následném porovnávání údajů z Územního odboru J. Hradec s

²⁹ Veřejná databáze. *Český statistický úřad* [online]. ©2012 [cit. 2012-03-19]. Dostupné z: http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?cislotab=DEMPU001_OK&kapitola_id=368&vvo=tabulka&go_zobraz=1&aktualizuj=Aktualizovat&cas_1_88=20101231

celorepublikovými údaji budou však škody vztahovány rovněž k roku, kdy došlo k prověřování, aby toto porovnání bylo možno provádět.

4.1. Trestný čin zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby dle § 240 trestního zákoníku³⁰

Ze spisových materiálů Oddělení hospodářské kriminality Krajského ředitelství policie Jihočeského kraje, Územního odboru J. Hradec, byly zjištěny následující údaje o zadokumentované trestné činnosti v rámci trestného činu zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby dle § 240 trestního zákoníku (dle § 148 trestního zákona účinného do 31.12.2009) ve vztahu k jednotlivým letům, kdy ke zkrácení došlo:

Rok 2008

- Čj.KRPC-11031/Tč-2010-020381 – porušení zjištěno Finančním úřadem v J. Hradci, podezřelá fyzická osoba provozující na okrese Jindřichův Hradec na základě živnostenského oprávnění autoškolu. Podnikající fyzická osoba nezahrnula část svých příjmů do zdanitelných příjmů, kdy za zdaňovací období roku 2008 byla zkrácena daň z příjmu fyzických osob o částku **104.850,- Kč**.

- Čj.KRPC-7736/Tč-2010-020381 – vlastní zjištění policejního komisaře Oddělení hospodářské kriminality J. Hradec. Odpovědný jednatel právnické osoby - společnosti s ručením omezeným, provozující realitní kancelář, který nezahrnul do účetnictví, a tak do zdanitelných příjmů právnické osoby, část vystavených faktur v období let 2005-2009, kdy za rok 2008 byla takto zkrácena daň z přidané hodnoty za jednotlivá čtvrtletí celkem o částku **1.141.276,- Kč** a daň z příjmu právnických osob o částku **1.197.840,- Kč**.

- Č.j.KRPC-10603/Tč-2010-020381 – porušení zjištěno Finančním úřadem v Dačicích. Odpovědný jednatel právnické osoby - společnosti s ručením omezeným, podnikající v oboru stavebnictví, který neoprávněně zahrnul do účetnictví část faktur, čímž zvýšil

³⁰ Dle spisových materiálů vedených na oddělení hospodářské kriminality ÚO Policie ČR v J. Hradci

náklady společnosti a za období roku 2008 tak neoprávněně snížil odvod daně z přidané hodnoty za jednotlivá čtvrtletí celkem o částku **444.148,- Kč** a daně z příjmu o částku **607.880,- Kč**.

- Č.j.KRPC- 5321/Tč-2010-020381 – porušení zjištěno Finančním úřadem v J. Hradci, podezřelá fyzická osoba provozující na okrese J. Hradec na základě živnostenského oprávnění autoškolu. Podnikající fyzická osoba nezahrnula část svých příjmů do zdanitelných příjmů, kdy za zdaňovací období roku 2008 byla zkrácena daň z příjmu fyzických osob o částku **15.885,- Kč**.

- Č.j.KRPC- 13630/Tč-2009-020381 – porušení zjištěno Finančním úřadem v J. Hradci, podezřelá fyzická osoba, podnikající na základě živnostenského oprávnění v oblasti stavební činnosti a zemní práce, kdy tato fyzická osoba dílem neoprávněně zahrnula část faktur do účetnictví a dílem naopak část faktur za uskutečněná zdanitelná plnění do účetnictví nezahrnula, čímž zkrátila odvod daně z přidané hodnoty a neoprávněně vylákala vrácení daně z přidané hodnoty za rok 2008 o částku **167.454,- Kč**.

- Č.j.KRPC-1568/Tč-2011-020381 – porušení zjištěno Finančním úřadem v J. Hradci. Odpovědný jednatel právnické osoby - společnosti s ručením omezeným, podnikající v oboru činnosti nákup a prodej, který nezahrnul do účetnictví, a tak do zdanitelných příjmů právnické osoby, část vystavených faktur v období let 2007-2008, kdy za rok 2008 nepodal přiznání k dani z přidané hodnoty ani k dani z příjmu právnických osob a došlo tak ke zkrácení daně z přidané hodnoty za jednotlivá čtvrtletí roku 2008 celkem o částku **983.121,- Kč** a daně z příjmu právnických osob o částku **993.090,- Kč**.

- Č.j.KRPC-1727/Tč-2011-020381 – porušení zjištěno právnickou osobou z okresu J. Hradec. Odpovědná jednatelka bytového družstva, která nesrazila a neodvedla daň z příjmů fyzických osob za období let 2008-2010, přičemž za rok 2008 takto zkrátila odvod daně z příjmu fyzických osob o částku **27.313,- Kč**.

- Č.j.KRPC-8127/Tč-2010-020381 - porušení zjištěno Finančním úřadem v J. Hradci, podezřelá fyzická osoba, podnikající na základě živnostenského oprávnění v oblasti silniční motorová doprava, kdy tato fyzická osoba nezahrnula částí faktur do zdanitelných

příjmů z roky 2008-2009, kdy za zdaňovací období roku 2008 byla zkrácena daň z přidané hodnoty za jednotlivá čtvrtletí celkem o částku **618.949,- Kč**.

Rok 2009

- Č.j.KRPC-7736/Tč-2010-020381 – vlastní zjištění policejního komisaře Oddělení hospodářské kriminality J. Hradec. Odpovědný jednatel právnické osoby - společnosti s ručením omezeným, provozující realitní kancelář, nezahrnul do účetnictví a tak do zdanitelných příjmů právnické osoby část vystavených faktur v období let 2005-2009, kdy za rok 2009 byla takto zkrácena daň z přidané hodnoty za jednotlivá čtvrtletí celkem o částku **59.214,- Kč**.

- Č.j.KRPC-1727/Tč-2011-020381 - porušení zjištěno právnickou osobou z okresu J. Hradec. Odpovědná jednatelka bytového družstva, která nesrazila a neodvedla daň z příjmů fyzických osob za období let 2008-2010, přičemž za rok 2009 takto zkrátila odvod daně z příjmu fyzických osob o částku **28.232,- Kč**.

- Č.j.KRPC-8127/Tč-2010-020381 - porušení zjištěno Finančním úřadem v J. Hradci, podezřelá fyzická osoba, podnikající na základě živnostenského oprávnění v oblasti silniční motorová doprava, kdy tato fyzická osoba nezahrnula částí faktur do zdanitelných příjmů z roky 2008-2009, kdy za zdaňovací období roku 2009 byla zkrácena daň z přidané hodnoty za jednotlivá čtvrtletí celkem o částku **497.379,- Kč**.

Rok 2010

- Č.j.KRPC-1727/Tč-2011-020381 – porušení zjištěno právnickou osobou z okresu J. Hradec. Odpovědná jednatelka bytového družstva, která nesrazila a neodvedla daň z příjmů fyzických osob za období let 2008-2010, přičemž za rok 2010 takto zkrátila daň z příjmu fyzických osob o částku **26.551- Kč**.

Rok 2011

V uvedeném roce nebyly zjištěny žádné případy krácení daně z přidané hodnoty, které se podávají čtvrtletně. Povinnost podat daňové přiznání z příjmu fyzických osob i právnických osob za rok 2011 je až v roce 2012.

Zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby – daň z příjmu

Tabulka 1- daň z příjmu ÚO J. Hradec

Rok	Škoda v Kč
2008	2.946.858,-
2009	28.232,-
2010	26.551,-
CELKEM 2008-2010	3.001.641,-

Zdroj: vlastní na základě spis. materiálů ÚO J. Hradec

Zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby – daň z přidané hodnoty

Tabulka 2- daň z přidané hodnoty ÚO J. Hradec

Rok	Škoda v Kč
2008	3.354.948,-
2009	556.593,-
2010	Nezjištěno
CELKEM 2008-2010	3.911.541,-

Zdroj: vlastní na základě spis. materiálů ÚO J. Hradec

Zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby – celkem období 2008-2010

Tabulka 3 - § 240 ÚO J. Hradec celkem

Rok	Škoda v Kč
2008	6.301.806,-
2009	584.825,-
2010	26.551,-
CELKEM 2008-2010	6.913.182,-

Zdroj: vlastní na základě spis. materiálů ÚO J. Hradec

Z výše uvedených částek je patrný značný rozdíl mezi škodou v roce 2008 a dalšími lety. Uvedené částky jsou zohledněné v rámci jednotlivých let, kdy došlo ke zkrácení daní, poplatků a jiných povinných plateb. Přitom je nutno brát v úvahu následující skutečnosti:

- jedná se o trestnou činnost, která je zjišťována zejména v rámci kontroly příslušných institucí, tedy zejména finančních úřadů, zdravotních pojišťoven, správ sociálního zabezpečení a tato je následně v případě podezření ze spáchání trestného činu oznamována na Policii. Tato povinnost vyplývá z ustanovení § 8 odst. 1 tr. řádu. Tyto kontroly potom probíhají se zpožděním za uplynulá období, tedy je zřejmé, že zkrácení daňové povinnosti bude za sledované období zjišťováno i v následujících letech. Proto částka v roce 2009 je podstatně nižší než částka za rok 2008 a stejně je tomu u roku 2010 oproti předcházejícím obdobím. U krácení daně za rok 2011 budou, jak již bylo uvedeno, daňová přiznání u daní z příjmu podávána až v roce 2012 a v případě DPH podávaných čtvrtletně nebyly odhaleny za tento rok žádné případy.

- jedná se o trestnou činnost latentní, tedy skrytou, kdy převážná část trestné činnosti je neodhalena

- zcela jistě má na tento značný rozdíl mezi lety 2008 a dalšími lety vliv i ekonomická krize, kterou naše ekonomika pocítila zejména od roku 2009 a tato ekonomická krize vedla k obrovskému poklesu výkonnosti ekonomiky. Tomu může odpovídat i obrovský pokles škod.

Z hlediska uvedeného trestného činu se chci zabývat rovněž porovnáním případů zpracovávaných na Územním odboru v J. Hradci se statistickými údaji v rámci Policie ČR. V této věci je nutno brát v úvahu, že ze statistického hlediska je způsobená škoda vztahována k roku, kdy bylo zahájeno prověřování bez ohledu na skutečnost, že tato se vztahuje i k předchozím letům (tedy způsobená škoda neodpovídá letům, kdy došlo ke vzniku škody).

Vzhledem k uvedené skutečnosti je nutno brát v úvahu i zadokumentované škody z trestních oznámení z let 2009-2011, vztahující se k jinému, než sledovanému období.

1) Trestní oznámení již výše uvedená, kde škoda se vztahuje i k předcházejícímu období:

Rok 2009

- Č.j.KRPC- 13630/Tč-2009-020381 – porušení zjištěno Finančním úřadem v J. Hradci, podezřelá fyzická osoba, podnikající na základě živnostenského oprávnění v oblasti stavební činnosti a zemní práce, kdy tato fyzická osoba dílem neoprávněně zahrnula část faktur do účetnictví a dílem naopak část faktur za uskutečněná zdanitelná plnění do účetnictví nezahrnula, čímž zkrátila daň z příjmu fyzických osob, odvod daně z přidané hodnoty a neoprávněně vylákala vrácení daně z přidané hodnoty za rok 2007 o částku **449.605 Kč**.

Rok 2010

- Č.j.KRPC-7736/Tč-2010-020381 – vlastní zjištění policejního komisaře Oddělení hospodářské kriminality J. Hradec. Odpovědný jednatel právnické osoby - společnosti s ručením omezeným, provozující realitní kancelář, nezahrnul do účetnictví a tak do zdanitelných příjmů právnické osoby část vystavených faktur v období let 2005-2009, kdy za léta 2005-2007 byla takto zkrácena daň z příjmu právnických osob a daň z přidané hodnoty o částku **2.390.837,- Kč**.

2) Trestní oznámení dosud neuvedená, kde škoda se vztahuje k předcházejícímu období:

Rok 2009

- Čj.KRPC-5033/Tč-2009-020381 – vlastní zjištění policejního komisaře Oddělení hospodářské kriminality J. Hradec. Odpovědná fyzická osoba podnikající na základě živnostenského oprávnění v oboru nákup a prodej, nezahrnula do účetnictví a tak do zdanitelných příjmů fyzické osoby část vystavených faktur v období roku 2005, kdy takto zkrátila odvod daně z přidané hodnoty a daně z příjmu fyzických osob za rok 2005 celkem o částku **294.096,- Kč**

Trestní oznámení z pohledu trestného činu zkrácení, daně, poplatku a podobné povinné platby dle § 240 trestního zákoníku (resp. dle § 148 tr. zákona účinného do 31.12.2009) v rámci Územního odboru Policie J. Hradec

Tabulka 4 - počet tr. oznámení se škodou ÚO J. Hradec

Rok	Počet případů	Škoda v Kč
2009	2	911.155,-
2010	5	7.078.258,-
2011 (do 30.11.2011)	2	2.058.307,-
Celkem 2009-2011	9	10.047.720,-

Zdroj: vlastní na základě spis. materiálů ÚO J. Hradec

Trestní oznámení z pohledu tr. činu zkrácení, daně, poplatku a podobné povinné platby dle § 240 trestního zákoníku (resp. dle § 148 tr. zákona účinného do 31.12.2009) v rámci ČR dle statistiky vedené policejním prezidiem ČR

Tabulka 5 - § 240 v rámci ČR

Rok	Počet případů	Škoda v Kč
2008	725	6.410.370.000,-
2009	574	2.780.582.000,-
2010	601	4.510.534.000,-
2011 (k 30.11.2011)	669	3.349.266.000,-

Zdroj: statistika Policejního prezidia ČR

Dle výše uvedené statistiky a výše uvedených údajů o počtech sledované zadokumentované trestné činnosti v rámci Územního odboru J. Hradec lze zjistit následující porovnání v rámci průměru celé České republiky a ÚO J. Hradec:³¹

Tabulka 6 - porovnání nápadu § 240 ÚO J. Hradec a ČR

Rok	Počet případů v ČR	Průměr na 1 okres	Počet na ÚO J. H.
2009	574	7,45	2
2010	601	7,8	5
2011	669	8,68	2

Zdroj: vlastní na základě údajů Policejního prezidia ČR a údajů o zadok. tr. činnosti

Z výše uvedených dat je patrné, že počet případů kráčení daně, poplatku a podobné povinné platby zjištěných v rámci Územního odboru J. Hradec je ve všech letech výrazně nižší, než činí průměr v rámci celé České republiky. Přitom nárůst zjištěných případů v roce 2010 oproti roku 2009 koresponduje s nárůstem v rámci celé České republiky, pokud jde o porovnání let 2011 oproti roku 2010, zde je patrný v rámci ČR nárůst této trestné činnosti, v rámci ÚO J. Hradec je to naopak výrazný pokles (o 60 %).

V rámci uvedeného trestného činu uvedu dále údaje o evidované hospodářské trestné činnosti v období let 2008-2011 v rámci ČR s podílem trestného činu kráčení daně a výší způsobených škod dle statistiky zveřejňované Policejním prezidiem ČR

Tabulka 7 – podíl § 240 na celkové HK v rámci ČR

Rok	Počet případů HK	Škoda HK v Kč celkem	§ 240 případy celkem	§ 240 škoda v Kč
2008	32474	19.473.591.000,-	725	6.410.370.000,-
2009	29774	15.696.310.000,-	574	2.780.582.000,-
2010	28371	14.153.834.000,-	601	4.510.534.000,-
2011 (k 30.11)	26311	13.014.745.000,-	669	3.349.266.000,-

Zdroj: statistika policejního prezidia ČR

³¹ Pozn. počet okresů v rámci ČR dle statistických údajů 77

Z uvedené tabulky sestavené dle údajů zveřejňovaných Policejním prezidiem ČR vyplývá v rámci České republiky následující přepočet celkového počtu případů hospodářské kriminality a počtu skutkových podstat trestného činu kráčení daně, poplatku a podobné platby a dále způsobené škody:

Tabulka 8 - podíl § 240 na celkové HK v rámci ČR v %

Rok	Celkem případů HK	Z toho §240	Z toho § 240 v %	Škoda HK v tis. Kč celkem	Z toho § 240 v tis. Kč	Z toho § 240 v %
2008	32474	725	2,23	19.473.591	6.410.370	32,91
2009	29774	574	1,92	15.696.310	2.780.582	17,71
2010	28371	601	2,11	14.153.834	4.510.534	31,86
2011 (do 30.11.)	26311	669	2,54	13.014.745	3.349.266	25,73

Zdroj: vlastní na základě statistických údajů Policejního prezidia ČR

Z uvedené tabulky je patrné, že v rámci České republiky došlo v průběhu let 2008-2011 každoročně k poklesu hospodářské trestné činnosti, u trestného činu zkrácení daně, poplatku a jiné povinné platby je v uvedeném období zaznamenán meziročně v průběhu let 2009 oproti roku 2008 značný pokles této trestné činnosti (o 20%), od roku 2009 dochází naopak k postupnému nárůstu počtu případů uvedené trestné činnosti.

Dále je z uvedené tabulky patrné, že ačkoliv podíl uvedené trestné činnosti na celkové hospodářské kriminalitě činí v průběhu let 2008-2011 kolem 2 %, v případě způsobených škod uvedeným trestným činem je tento podíl značně vysoký, kdy v roce 2008 a 2010 činil téměř jednu třetinu veškerých škod způsobených hospodářskou kriminalitou v rámci celé České republiky, nejméně tento podíl činil v roce 2009 a to téměř 18 %. Je tedy zřejmé, že uvedenou trestnou činností jsou způsobovány obrovské škody s vazbou na příjmy státního rozpočtu, když je nutno k této skutečnosti připomenout znovu, že se jedná o trestnou činnost vysoce latentní a procento zjištěné trestné činnosti oproti skutečné je velmi nízké.

4.2. Trestný čin neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení a podobné povinné platby dle § 241 trestního zákoníku³²

Ze spisových materiálů Oddělení hospodářské kriminality Krajského ředitelství policie Jihočeského kraje, Územního odboru J. Hradec, byly zjištěny následující údaje o zadokumentované trestné činnosti v rámci trestného činu neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení a podobné povinné platby dle § 241 trestního zákoníku (neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení, na zdravotní pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti dle § 147 trestního zákona účinného do 31.12.2009) ve vztahu k jednotlivým letům, kdy k neodvedení došlo:

Rok 2008

- Č.j.KRPC-2654/Tč-2009-020381 – porušení zjištěno Okresní správou sociálního zabezpečení v J. Hradci. Odpovědný jednatel právnické osoby - společnosti s ručením omezeným, podnikající v oboru stavebnictví, který neodvedl v průběhu roku 2008 pojistné na zdravotní pojištění v celkové výši **50.572,- Kč** a pojistné na sociální zabezpečení v celkové výši **74.488,- Kč**.

- Č.j. KRPC-710/Tč-2011-020381 – porušení zjištěno Okresní správou sociálního zabezpečení v J. Hradci. Odpovědná jednatelka právnické osoby - společnosti s ručením omezeným, podnikající v oboru poskytování služeb, která neodváděla za své zaměstnance v průběhu let 2008-2010 pojistné na sociální zabezpečení a na zdravotní pojištění, kdy v průběhu roku 2008 neodvedla pojistné na zdravotní pojištění v celkové částce **20.216,- Kč** a pojistné na sociální zabezpečení v částce **87.622,- Kč**.

- Č.j. KRPC-4085/Tč-2011-020381 – porušení zjištěno zdravotní pojišťovnou s pobočkou v J. Hradci na podezřelou fyzickou osobu, podnikající na základě živnostenského oprávnění v oboru silniční motorová doprava, která jako zaměstnavatel v průběhu let 2008-2011 neodváděla za své zaměstnance zdravotní pojištění a pojistné na sociální zabezpečení, kdy v průběhu roku 2008 neodvedla za své zaměstnance zdravotní pojištění v celkové částce **54.316,- Kč** a pojistné na sociální zabezpečení v celkové částce **4.043,-**

³² Dle spisových materiálů vedených na oddělení hospodářské kriminality ÚO Policie ČR v J. Hradci

Kč. Uvedenou povinnost za zaměstnance následně splnila v roce 2011 v průběhu prověřování oznámení.

- Č.j.KRPC-6929/Tč-2010-020381 – porušení zjištěno Okresní správou sociálního zabezpečení v J. Hradci. Odpovědný jednatel právnické osoby - společnosti s ručením omezeným, podnikající v oboru silniční motorová doprava, který v průběhu let 2008-2010 neodváděl pojistné na sociální zabezpečení a na zdravotní pojištění, kdy v průběhu roku 2008 neodvedl za zaměstnance na zdravotní pojištění částku **90.240,- Kč** a na pojistné na sociální zabezpečení částku **61.231,- Kč**.

- Č.j.KRPC-5856/Tč-2009-020381 – porušení zjištěno Okresní správou sociálního zabezpečení v J. Hradci. Odpovědný jednatel právnické osoby - společnosti s ručením omezeným, podnikající v oboru zprostředkování obchodu a služeb v J. Hradci, který v průběhu roku 2008 neodváděl za své zaměstnance daně, pojistné na sociální zabezpečení a zdravotní pojištění, přičemž na dani neodvedl částku **49.275,- Kč**, dále pojistné na sociální zabezpečení v částce **11.493,- Kč** a zdravotní pojištění v částce **58.117,- Kč**.

- Č.j. KRPC-3751/Tč-2010-020381 – prověřováno na základě vlastního poznatku komisaře Oddělení hospodářské kriminality v J. Hradci, podezřelá fyzická osoba podnikající na základě živnostenského oprávnění v oboru stavebnictví, která za své zaměstnance v průběhu let 2008-2009 neodváděla daně, pojistné na sociální zabezpečení a na zdravotní pojištění, přičemž celkem zdravotním pojišťovnám v roce 2008 neodvedla částku **71.705,- Kč**.

- Č.j.KRPC-5257/Tč-2009-020381 – porušení zjištěno Finančním úřadem v Třeboni. Odpovědný jednatel právnické osoby - společnosti s ručením omezeným, podnikající v oboru zámečnictví, který v průběhu roku 2008 neodváděl za své zaměstnance daň a pojistné na zdravotní pojištění, přičemž neodvedl daň v celkové výši **338.590,- Kč** a pojistné na zdravotní pojištění v celkové výši **53.202,- Kč**.

- Č.j.KRPC-5827/Tč-2011-020381 – porušení zjištěno zdravotní pojišťovnou s pobočkou v J. Hradci. Odpovědný jednatel právnické osoby - společnosti s ručením omezeným, podnikající v oboru přeprava dřeva, který v průběhu let 2008-2010 neodváděl pojistné na

sociální zabezpečení a na zdravotní pojištění za své zaměstnance, přičemž v roce 2008 neodvedl na zdravotní pojištění částku **14.197,- Kč**.

- Č.j.KRPC-3951/Tč-2011-020381 – porušení zjištěno Okresní správou sociálního zabezpečení v J. Hradci. Odpovědná jednatelka právnické osoby – společnosti s ručením omezeným, podnikající v oboru obrábění, zámečnictví, nástrojařství, výroba, obchod a služby neuvedené v přílohách 1-3 živnostenského zákona, která v průběhu let 2008-2011 neodváděla za své zaměstnance zdravotní pojištění, přičemž v roce 2008 neodvedla zdravotním pojišťovnám částku **75.699,- Kč**. Uvedenou povinnost následně společnost splnila v roce 2011 v průběhu prověřování.

ROK 2009

- Č.j. KRPC-710/Tč-2011-020381 – porušení zjištěno Okresní správou sociálního zabezpečení v J. Hradci. Odpovědná jednatelka společnosti s ručením omezeným, podnikající v oboru poskytování služeb, která neodváděla za své zaměstnance v průběhu let 2008-2010 pojistné na sociální zabezpečení a na zdravotní pojištění, kdy v průběhu roku 2009 neodvedla pojistné na zdravotní pojištění v celkové částce **73.941,- Kč** a pojistné na sociální zabezpečení v částce **1.400,- Kč**.

- Č.j. KRPC-4085/Tč-2011-020381 – porušení zjištěno zdravotní pojišťovnou s pobočkou v J. Hradci na fyzickou osobu, podnikající na základě živnostenského oprávnění v oboru silniční motorová doprava, která jako zaměstnavatel v průběhu let 2008-2011 neodváděla za své zaměstnance zdravotní pojištění a pojistné na sociální zabezpečení, kdy v průběhu roku 2009 neodvedla za své zaměstnance zdravotní pojištění v celkové částce **21.366,- Kč**. Uvedenou povinnost za zaměstnance následně splnila v roce 2011 v průběhu prověřování oznámení.

- Č.j.KRPC-6929/Tč-2010-020381 – porušení zjištěno Okresní správou sociálního zabezpečení v J. Hradci. Odpovědný jednatel společnosti s ručením omezeným, podnikající v oboru silniční motorová doprava, který v průběhu let 2008-2010 neodváděl pojistné na sociální zabezpečení a na zdravotní pojištění, kdy v průběhu roku 2009

neodvedl za zaměstnance na zdravotní pojištění částku **85.925,- Kč** a na pojistné na sociální zabezpečení částku **67.155,- Kč**. Uvedenou povinnost následně jednatel společnosti splnil v roce 2010.

- Č.j. KRPC-8061/Tč-2010-020381– porušení zjištěno Okresní správou sociálního zabezpečení v J. Hradci na fyzickou osobu, podnikající na základě vydaného živnostenského oprávnění v oboru silniční motorová doprava, která za své zaměstnance v průběhu roku 2009 neodváděla daně a pojistné na zdravotní pojištění, přičemž celkem zdravotním pojišťovnám neodvedla částku **104.801,- Kč** a finančnímu úřadu na daních částku **148.482,- Kč**. Uvedená fyzická osoba následně v roce 2010 v průběhu prověřování svoji povinnost odvést uvedené částky splnila.

- Č.j. KRPC-3751/Tč-2010-020381– prověřováno na základě vlastního poznatku komisaře oddělení hospodářské kriminality v J. Hradci, podezřelá fyzická osoba podnikající na základě živnostenského oprávnění v oboru stavebnictví, která za své zaměstnance v průběhu let 2008-2009 neodváděla daně, pojistné na sociální zabezpečení a na zdravotní pojištění, přičemž celkem v roce 2009 neodvedla na pojistném na sociální zabezpečení částku **76.113,- Kč**, dále na dani částku **46.220,- Kč**.

- Č.j.KRPC-5827/Tč-2011-020381 – porušení zjištěno zdravotní pojišťovnou s pobočkou v J. Hradci. Odpovědný jednatel právnické osoby - společnosti s ručením omezeným, podnikající v oboru přeprava dřeva, který v průběhu let 2008-2010 neodváděl pojistné na sociální zabezpečení a na zdravotní pojištění za své zaměstnance, přičemž v roce 2009 neodvedl na zdravotní pojištění částku **149.543,- Kč** a na sociální zabezpečení částku **91.649,- Kč**.

- Č.j.KRPC-3951/Tč-2011-020381 – porušení zjištěno Okresní správou sociálního zabezpečení v J. Hradci. Odpovědná jednatelka právnické osoby – společnosti s ručením omezeným, podnikající v oboru obrábění, zámečnictví, nástrojařství, výroba, obchod a služby neuvedené v přílohách 1-3 živnostenského zákona, která v průběhu let 2008-2011 neodváděla za své zaměstnance zdravotní pojištění, přičemž v roce 2009 neodvedla zdravotním pojišťovnám částku **50.616,- Kč**. Uvedenou povinnost následně společnost splnila v roce 2011 v průběhu prověřování.

ROK 2010

- Č.j. KRPC-710/Tč-2011-020381 – porušení zjištěno Okresní správou sociálního zabezpečení v J. Hradci. Odpovědná jednatelka společnosti s ručením omezeným, podnikající v oboru poskytování služeb, která neodváděla za své zaměstnance v průběhu let 2008-2010 pojistné na sociální zabezpečení a na zdravotní pojištění, kdy v průběhu roku 2010 neodvedla pojistné na zdravotní pojištění v celkové částce **18.121,- Kč** a pojistné na sociální zabezpečení v částce **58.051,- Kč**.

- Č.j. KRPC-4085/Tč-2011-020381 – porušení zjištěno zdravotní pojišťovnou s pobočkou v J. Hradci na fyzickou osobu, podnikající na základě živnostenského oprávnění v oboru silniční motorová doprava, která jako zaměstnavatel v průběhu let 2008-2011 neodváděla za své zaměstnance zdravotní pojištění a pojistné na sociální zabezpečení, kdy v průběhu roku 2010 neodvedla za své zaměstnance zdravotní pojištění v celkové částce **26.114,- Kč** a pojistné na sociální zabezpečení v částce **56.323,- Kč**. Uvedenou povinnost za zaměstnance následně splnila v roce 2011 v průběhu prověřování.

- Č.j.KRPC-6929/Tč-2010-020381 – porušení zjištěno Okresní správou sociálního zabezpečení v J. Hradci. Odpovědný jednatel společnosti s ručením omezeným, podnikající v oboru silniční motorová doprava, který v průběhu let 2008-2010 neodváděl pojistné na sociální zabezpečení a na zdravotní pojištění, kdy v průběhu roku 2010 neodvedl za zaměstnance na zdravotní pojištění částku **8.831,- Kč**.

- Č.j.KRPC-5827/Tč-2011-020381 – porušení zjištěno zdravotní pojišťovnou s pobočkou v J. Hradci. Odpovědný jednatel právnické osoby - společnosti s ručením omezeným, podnikající v oboru přeprava dřeva, který v průběhu let 2008-2010 neodváděl pojistné na sociální zabezpečení a na zdravotní pojištění za své zaměstnance, přičemž v roce 2010 neodvedl na zdravotní pojištění částku **34.621,- Kč** a na sociální zabezpečení částku **189.616,- Kč**.

- Č.j.KRPC-3951/Tč-2011-020381 – porušení zjištěno Okresní správou sociálního zabezpečení v J. Hradci. Odpovědná jednatelka právnické osoby – společnosti s ručením omezeným, podnikající v oboru obrábění, zámečnictví, nástrojařství, výroba, obchod a služby neuvedené v přílohách 1-3 živnostenského zákona, která v průběhu let 2008-2011

neodváděla za své zaměstnance zdravotní pojištění, přičemž v roce 2010 neodvedla zdravotním pojišťovným částku **54.329,- Kč**. Uvedenou povinnost následně společnost splnila v roce 2011 v průběhu prověřování.

ROK 2011

- Č.j. KRPC-4085/Tč-2011-020381 – porušení zjištěno zdravotní pojišťovnou s pobočkou v J. Hradci na fyzickou osobu, podnikající na základě živnostenského oprávnění v oboru silniční motorová doprava, která jako zaměstnavatel v průběhu let 2008-2011 neodváděla za své zaměstnance zdravotní pojištění a pojistné na sociální zabezpečení, kdy v průběhu roku 2011 neodvedla za své zaměstnance zdravotní pojištění v celkové částce **18.107,- Kč** a pojistné na sociální zabezpečení v částce **46.588,- Kč**. Uvedenou povinnost za zaměstnance následně splnila v roce 2011 v průběhu prověřování.

- Č.j.KRPC-3951/Tč-2011-020381 – porušení zjištěno Okresní správou sociálního zabezpečení v J. Hradci. Odpovědná jednatelka právnické osoby – společnosti s ručením omezeným, podnikající v oboru obrábění, zámečnictví, nástrojařství, výroba, obchod a služby neuvedené v přílohách 1-3 živnostenského zákona, která v průběhu let 2008-2011 neodváděla za své zaměstnance zdravotní pojištění, přičemž v roce 2011 neodvedl zdravotním pojišťovným částku **27.650,- Kč** a pojistné na sociální zabezpečení v částce **41.147,- Kč**. Uvedenou povinnost následně společnost splnila v roce 2011 v průběhu prověřování.

V roce 2011 bylo evidováno malé množství neuhrazených plateb. Toto je způsobeno tím, že neodvedené částky za rok 2011 budou prověřovány v následujících letech a u případů nahlášených v průběhu roku 2011 se jednalo o neuhrazené platby za krátké období roku 2011.

V souvislosti s prověřováním uvedené trestné činnosti je nutno opětovně připomenout, že v průběhu prověřování došlo u řady subjektů z důvodu hrozby trestního stíhání k úhradě dlužných částek a tím k využití ustanovení o účinné lítosti uvedené v § 242 trestního zákoníku. Bez hrozby uvedeného trestního stíhání by dobrovolně k úhradě dlužných částek nedošlo a z uvedeného důvodu jsou i tyto částky dodatečně uhrazené až v průběhu prověřování, uváděny v jednotlivých letech jako neuhrazené. V případě roku

2011 jsou tyto uváděny jako neuhrazené za období měsíců, kdy nedošlo k dobrovolnému odvodu.

Výše zjištěná data v rámci Územního odboru Policie v J. Hradci v tabulce členěná podle jednotlivých let a podle toho, zda se jedná o neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení nebo pojistného na zdravotní pojištění, vypadají následovně:

Tabulka 9 - § 241 členěný v rámci ÚO J. Hradec

Rok	Daň v Kč	Soc. zabezpeč. v Kč	Zdrav. poj. v Kč	Celkem § 241 v Kč
2008	387.865,-	238.877,-	488.264,-	1.115.006,-
2009	194.702,-	236.317,-	486.192,-	917.211,-
2010	nejz.	303.990,-	142.016,-	446.006,-
2011	nejz.	87.735,-	45.757,-	133.492,-
Celkem 08-11	582.567,-	866.919,-	1.162.229,-	2.611.715,-

Zdroj: vlastní na základě spis. materiálů ÚO J. Hradec

Z výše uvedených dat je patrné, že největší škody neodvedení daní a pojistného v rámci Oddělení hospodářské kriminality Územního odboru Policie J. Hradec byla odhalena za léta 2008 a 2009, dále je patrné, že s výjimkou roku 2010 byly největší částky zjištěny na odvodech pojistného na zdravotní pojištění, přičemž výše uvedené částky činí pouze 1/3 celkového neodvedeného pojistného (pojistné za zaměstnance). Stejně jako u tr. činu zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby v rámci Územního odboru J. Hradec byly největší škody zjištěny za rok 2008, rozdíl u neodvedených částek mezi rokem 2008 a 2009 není však tak značný.

Z hlediska uvedeného trestného činu se chci zabývat rovněž porovnáním případů zpracovávaných na Územním odboru v J. Hradci se statistickými údaji v rámci Policie ČR, kdy tyto jsou zpracovávány Policejním prezidiem ČR. V této věci je nutno brát v úvahu, že ze statistického hlediska je způsobená škoda vztahována k roku, kdy bylo zahájeno prověřování bez ohledu na skutečnost, že tato se vztahuje i k předchozím letům.

Vzhledem k uvedené skutečnosti je nutno brát v úvahu i zadokumentované škody z trestních oznámení z let 2009-2011, vztahující se k jinému, než sledovanému období. U již uváděných zadokumentovaných případů nebyly zjištěny škody za předcházející období.

Rok 2009

- Č.j.KRPC-2352//Tč-2009-020381 – porušení zjištěno Okresní správou sociálního zabezpečení v J. Hradci. Odpovědná fyzická osoba, podnikající na základě živnostenského oprávnění v oboru zprostředkování obchodu. Neodvedením sociálního a zdravotního pojištění zadokumentována způsobená škoda v období let 2002 – 2005 zdravotní pojišťovně a Okresní správě sociálního zabezpečení v J. Hradci ve výši **56.374,- Kč**.

Rok 2011

- Č.j.KRPC-462/Tč-2011-020381 – porušení zjištěno Okresní správou sociálního zabezpečení v J. Hradci. Odpovědný jednatel právnické osoby – akciové společnosti, podnikající v oboru opravy dopravních prostředků. Neodvedením sociálního a zdravotního pojištění v letech 2006-2007 zadokumentována způsobená škoda **1.347.474,- Kč**.

Trestní oznámení z pohledu tr. činu neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení a podobné povinné platby dle § 241 trestního zákoníku (§ 147 tr. zákona účinného do 31.12.2009) v rámci Územního odboru Policie J. Hradec

Tabulka 10 - počet tr. oznámení se škodou ÚO J. Hradec

Rok	Počet případů	Škoda v Kč
2009	4	692.111,-
2010	4	868.541,-
2011 (do 30.11.2011)	5	2.454.911,-
Celkem 2009-2011	13	4.015.563,-

Zdroj: vlastní na základě spis. materiálů ÚO J. Hradec

Trestní oznámení z pohledu tr. činu neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení a podobné povinné platby dle § 241 trestního zákoníku (§ 147 tr. zákona účinného do 31.12.2009) v rámci ČR dle statistiky vedené policejním prezidiem ČR

Tabulka 11 - § 241 v rámci ČR

Rok	Počet případů	Škoda v Kč
2008	753	269.754.000,-
2009	641	223.852.000,-
2010	665	203.378.000,-
2011 (k 30.11.2011)	654	199.341.000,-

Zdroj: statistika Policejního prezidia ČR

Dle výše uvedené statistiky a výše uvedených údajů o počtech sledované zadokumentované trestné činnosti v rámci Územního odboru J. Hradec lze zjistit následující porovnání v rámci průměru celé ČR a ÚO J. Hradec:³³

Tabulka 12 - porovnání nápadu § 241 ÚO J. Hradec a ČR

Rok	Počet případů v ČR	Průměr na 1 okres	Počet na ÚO J. H.
2009	641	8,32	4
2010	665	8,63	4
2011	654	8,49	5

Zdroj: vlastní na základě údajů Policejního prezidia ČR a údajů o zadok. tr. činnosti

Z výše uvedených dat je patrné, že počet případů neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení a podobné povinné platby zjištěných v rámci ÚO J. Hradec, je ve všech letech sledovaného období 2009-2011 výrazně nižší, než činí průměr v rámci celé České republiky. Počet celkově zadokumentovaných případů v jednotlivých letech je přibližně shodný a to jak v rámci České republiky, tak v rámci Územního odboru J. Hradec.

³³ Pozn. počet okresů v rámci ČR dle statistických údajů 77

Pokud jde o způsobené škody v jednotlivých letech, je v rámci ČR od roku 2009 zjišťován pokles způsobených škod, v rámci Územního odboru J. Hradec je naopak zjišťován vzestup těchto škod. Výše škod je však ovlivněna výší škody konkrétních případů, které jsou v jednotlivých letech zadokumentovány.

Větší vypovídající schopnost má zcela jistě porovnání v rámci ČR, kdy ze statistiky zpracovávané Policejním prezidiem ČR lze vypočítat výši způsobené škody v průměru na jeden případ, kdy tato v jednotlivých letech činí:

rok 2008	358.239,- Kč
rok 2009	349.223,- Kč
rok 2010	305.831,- Kč
rok 2011 (k 30.11.2011)	304.802,- Kč

Lze říci, že výše průměrné škody na jeden zadokumentovaný případ je v celém sledovaném období přibližně shodná, i když lze pozorovat postupně klesající úroveň (ve vztahu k roku 2011 je nutno vzít v úvahu, že se jedná o údaj k 30.11.2011).

V rámci uvedeného trestného činu uvedu dále údaje o evidované hospodářské trestné činnosti v období let 2008-2011 v rámci České republiky s podílem trestného činu neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení a podobné povinné platby a výší způsobených škod dle statistiky zveřejňované Policejním prezidiem ČR

Tabulka 13 - podíl § 241 na celkové HK v rámci ČR

Rok	Počet případů HK	Škoda HK v Kč celkem	§ 241 případy celkem	§ 241 škoda v Kč
2008	32474	19.473.591.000,-	753	269.754.000,-
2009	29774	15.696.310.000,-	641	223.852.000,-
2010	28371	14.153.834.000,-	665	203.378.000,-
2011 (k 30.11)	26311	13.014.745.000,-	654	199.341.000,-

Zdroj: statistika Policejního prezidia ČR

Z uvedené tabulky sestavené dle údajů zveřejňovaných Policejním prezidiem ČR vyplývá v rámci České republiky následující přepočet celkového počtu případů hospodářské kriminality a počtu skutkové podstaty trestného činu neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení a podobné povinné platby a dále způsobené škody:

Tabulka 14 - podíl § 241 na celkové HK v rámci ČR v %

Rok	Celkem případů HK	Z toho §241	Z toho § 241 v %	Škoda HK v tis. Kč celkem	Z toho § 241 v tis. Kč	Z toho § 241 v %
2008	32474	753	2,31	19.473.591	269.754	1,38
2009	29774	641	2,15	15.696.310	223.852	1,42
2010	28371	665	2,34	14.153.834	203.378	1,43
2011	26311	654	2,48	13.014.745	199.341	1,53

Zdroj: vlastní na základě statistických údajů Policejního prezidia ČR

Z uvedené tabulky je patrné, že v rámci České republiky došlo v průběhu let 2008-2011 každoročně k poklesu celkové hospodářské trestné činnosti, u trestného činu neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení a podobné povinné platby je pokles zaznamenáván meziročně mezi léty 2009 oproti roku 2008, kdy se jedná o významný pokles cca o 15 % případů, což je při malém počtu uvedené zadokumentované trestné činnosti významný pokles. Ve srovnání let 2010 a 2009 je sledován opětovný nepatrný nárůst zadokumentovaných případů. Pokud je sledována výše zadokumentované škody způsobené uvedeným trestným činem, zde je stejně jako u celkové hospodářské trestné činnosti zaznamenáván od roku 2008 trvalý pokles zadokumentovaných škod. Procentní podíl uvedené trestné činnosti na celkové hospodářské trestné činnosti činí v celém sledovaném období kolem 2%, rovněž tak podíl zadokumentovaných škod z uvedené trestné činnosti je přibližně shodný a činí kolem 1,5%.

Je nutno opětovně konstatovat, že se jedná o trestnou činnost vysoce latentní, tedy skrytou, kdy dochází k poškozování příjmové stránky státního rozpočtu. Dále je nutno u uvedeného trestného činu připomenout, že uvedené částky činí pouze malé množství zjištěných škod, kdy například v případě zdravotního pojištění činí tyto částky pouze 1/3 celkové částky odváděné za zaměstnance a v případě neodvedení uvedené částky nejsou

odvedeny ani zbylé 2/3 celkové částky a škody způsobené v ekonomice v ČR státnímu rozpočtu uvedeným trestným činem jsou podstatně vyšší. Dále je nutné vzít v úvahu, že Policii jsou většinou hlášena pouze podezření z trestné činnosti, kdy škody přesahují stanovenou hranici, v uvedeném případě 50.000,- Kč.

4.3. Další příklady obcházení právních předpisů v ekonomice v ČR

Ve své diplomové práci jsem se blíže zaměřil na porušování právních předpisů v ekonomice v České republice v návaznosti na trestné činy zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby dle § 240 trestního zákoníku a neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení a podobné povinné platby dle § 241 trestního zákoníku, kdy byly popisovány případy krácení daně z příjmu a odvodu daně z přidané hodnoty v případě nezahrnutí faktur do účetnictví, případně vylákání neoprávněného vrácení daně z přidané hodnoty a dále neodvedení daně, příspěvků na sociální zabezpečení a zdravotní pojištění.

V České republice je dále velmi rozšířené porušování právních předpisů v oblasti zaměstnanosti. Jedná se o zaměstnávání tzv. „na černo“, kdy osoba, která je v klasickém pracovním poměru, není vykazována jako zaměstnanec, osoba je vyplácena hotově bez jakéhokoliv dokladu a za tuto osobu samozřejmě ze strany zaměstnavatele není odváděna daň a není placeno sociální a zdravotní pojištění. S touto prací „na černo“ se nejčastěji můžeme setkat ve stavebnictví, v pohostinství. Pokud jde o osoby, které takto pracují, jedná se ve velké míře o cizince, zejména Ukrajince a Slováky, ale i o osoby, které jsou oficiálně bez pracovního poměru, ale ve skutečnosti vykonávají tuto práci „na černo“. Pokud se jedná o osoby, které jsou navíc evidovány na Úřadu práce a pobírají podporu v nezaměstnanosti, přichází státní rozpočet o značné finanční prostředky, protože jednak není odváděna daň z příjmu ze strany zaměstnance, dále není odváděno sociální a zdravotní pojištění a to jak ze strany zaměstnance, tak ani částky ze strany zaměstnavatele a navíc ještě osoba pobírá neoprávněně podporu v nezaměstnanosti a vzhledem k tomu, že nemá oficiálně žádné příjmy, může pobírat i další dávky, např. příspěvek na bydlení, příspěvek na živobytí, příspěvek na bydlení, přídatky na děti, na které by jinak neměl nárok. Pro příklad uvedu, že pokud osoba pracující tzv. „na černo“ pobírá od zaměstnavatele hotově mzdu 10.336,- Kč, což odpovídá hrubé mzdě 12.000,- Kč, není státu odvedena daň ve výši 349,- Kč, na sociální a zdravotní pojištění ze strany

zaměstnanec částka 1.320,- Kč a ze strany zaměstnavatele 4.080,- Kč, celkem tedy i u této velmi nízké částky dochází k poškození státu na odvodech v celkové výši 5.745,- Kč. Dalším ze způsobů poškozování státu je účetní vyplácení jen části mzdy, ze které jsou povinné odvody odváděny a další část mzdy je potom vyplácena v hotovosti, kdy z této částky odvody prováděny nejsou. S uvedenou prací „na černo“ v případě cizinců se setkávají při svých kontrolách i pracovníci Služby cizinecké policie. Částky, které takto nejsou do státního rozpočtu odvedeny, nelze nijak stanovit.³⁴

V oblasti zaměstnanosti je rovněž rozšířeným jevem, při kterém dochází k porušování předpisů a umělému snižování odvodů do státního rozpočtu, tzv. schwarz systém. Tento systém lze definovat tak, že je to způsob ekonomické činnosti, při které osoby, které vykonávají pro zaměstnavatele běžné činnosti, nejsou jeho zaměstnanci, ale vystupují jako samostatní podnikatelé, podnikající na vlastní živnostenský list. Tento systém je obzvlášť rozšířený ve stavebnictví. Jde tedy o to, že pro firmu nebo osobu samostatně výdělečně činnou provádějí určité práce osoby, které formálně nejsou zaměstnanci firmy, ale práce vykonávají na vlastní živnostenský list a vystupují jako samostatní podnikatelé, ve skutečnosti však dlouhodobě pro tuto firmu pracují. Nejde tedy o klasický dodavatelko-odběratelský vztah, ale spíše vztah zaměstnanecký.

„Za znaky pracovního poměru (závislé práce) ministerstvo práce a sociálních věcí považuje hlavně:

- podřízenost zaměstnance,
- práci v zaměstnavatelem stanovené pracovní době a na jeho pracovišti,
- výlučný výkon činnosti pro jednoho zaměstnavatele a pod jeho jménem,
- používání pracovních prostředků zaměstnavatele“³⁵

Je nutné se zmínit hlavně o tom, proč je uvedený systém pro firmy výhodnější a proč firmy riskují pokuty, místo aby uzavřely řádný zaměstnanecký pracovní poměr. Jde

³⁴ Výpočet čisté mzdy v roce 2012. *Výpočet* [online]. [cit. 2012-02-05]. Dostupné z: <http://www.vypocet.cz/cista-mzda>

³⁵ Daně a odvody za rok 2011. *IPodnikatel.cz* [online]. iPodnikatel.cz, 14.1.2012 [cit. 2012-02-05]. Dostupné z: <http://www.ipodnikatel.cz/Pravo/svarc-system-aneb-zamestnani-na-zivnostnak.html>

o to, že v případě řádného zaměstnaneckého poměru musí zaměstnavatel odvádět daně ze mzdy zaměstnance a dále zaměstnavatel i zaměstnanec příspěvky na sociální zabezpečení a zdravotní pojištění, kdy tyto částky, zejména pro zaměstnavatele, jsou vysoké. V případě, že osoba bude provádět tyto práce jako podnikatel na základě vydaného živnostenského oprávnění, zaměstnavatel nemusí za tohoto pracovníka odvádět žádné odvody a tyto si podnikatel odvádí sám. Přitom samozřejmě ve svém daňovém priznání uplatní veškeré náklady, takže částka odvodů do státního rozpočtu bude podstatně nižší, než by tomu bylo u zaměstnance. Prokazování uvedené závislé práce bylo však až do konce roku 2011 značně obtížné, protože v zákoníku práce nebyla tato závislá práce jednoznačně stanovena a bylo tedy porušováno pouze ustanovení § 74 zákoníku práce, kde bylo uvedeno, že zaměstnavatel má zajišťovat plnění svých úkolů především zaměstnanci v pracovním poměru.

Od 1.1.2012 je účinný novelizovaný Zákoník práce č. 262/2006, kde je v § 2 uvedena přesná definice závislé práce jako:

„(1) Závislou prací je práce, která je vykonávána ve vztahu nadřízenosti zaměstnavatele a podřízenosti zaměstnance, jménem zaměstnavatele, podle pokynů zaměstnavatele a zaměstnanec ji pro zaměstnavatele vykonává osobně.

(2) Závislá práce musí být vykonávána za mzdu, plat nebo odměnu za práci, na náklady a odpovědnost zaměstnavatele, v pracovní době na pracovišti zaměstnavatele, popřípadě na jiném dohodnutém místě.“³⁶

V souvislosti s účinností uvedeného zákona byla zintenzivněna kontrolní činnost, která by měla zamezit uvedenému systému zaměstnávání a přinést větší odvody do státního rozpočtu. Zejména ze strany Státního úřadu inspekce práce byly navýšeny počty kontrolních inspektorů, kteří se zabývají kontrolou dodržování Zákoníku práce. Osobám, které se nechají zaměstnat „na černo“, hrozí ve správním řízení pokuta až 100.000,- Kč, zaměstnavateli potom od 250.000,- Kč až do 10 milionů Kč.

³⁶ 262/2006 Sb. (aktuální znění, účinné od 1.1.2012); zákon, zákoník práce. *FULSOFT* [online]. Praha: Dashöfer Holding, © 1997 - 2012 [cit. 2012-02-05]. Dostupné z: http://www.fulsoft.cz/?uniqueid=OhwOuzC33qe_hFd_-jrpTl4cdX9Ek5l8trfB9QhD2JsCD-vMUnwPlw

5. Shrnutí výsledků zkoumání

Ve své práci jsem do současné doby uváděl údaje odděleně za obě skutkové podstaty. V další praktické části práce bude provedeno shrnutí zjištěných výsledků a jejich vyhodnocení a to jak v rámci Územního odboru J. Hradec, tak v rámci ČR.

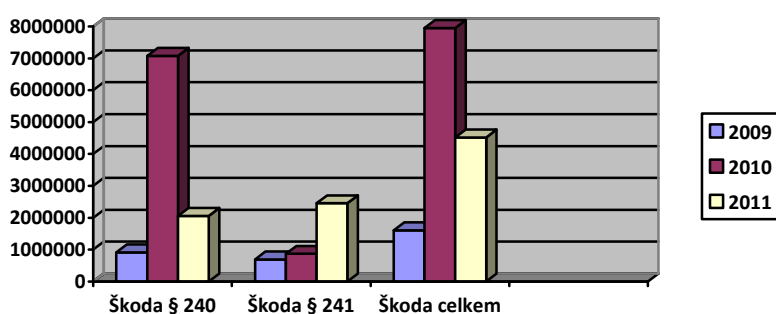
Trestný čin zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby dle § 240 trestního zákoníku (dle § 148 tr. zákona účinného do 31.12.2009) a trestný čin neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení a podobné povinné platby dle § 241 tr. zákoníku (dle § 147 trestního zákona účinného do 31.12.2009) v rámci Územního odboru Policie ČR Jindřichův Hradec:³⁷

Tabulka 15 - škoda § 240 a § 241 v rámci ÚO J. Hradec v letech 2009 - 2011

Rok	Škoda § 240 v Kč	Škoda § 241 v Kč	Škoda celkem v Kč
2009	911.155,-	692.111,-	1.603.266,-
2010	7.078.258,-	868.541,-	7.946.799,-
2011	2.058.307,-	2.454.911,-	4.513.218,-
Celkem 2009-2011	10.047.720,-	4.015.563,-	14.063.283,-

Zdroj: vlastní na základě spis. Materiálů ÚO J. Hradec

Obrázek 1 - škoda § 240 a § 241 v rámci ÚO J. Hradec v letech 2009 - 2011

³⁷ § 240 – trestný čin zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby, § 241 – trestný čin neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení a podobné povinné platby

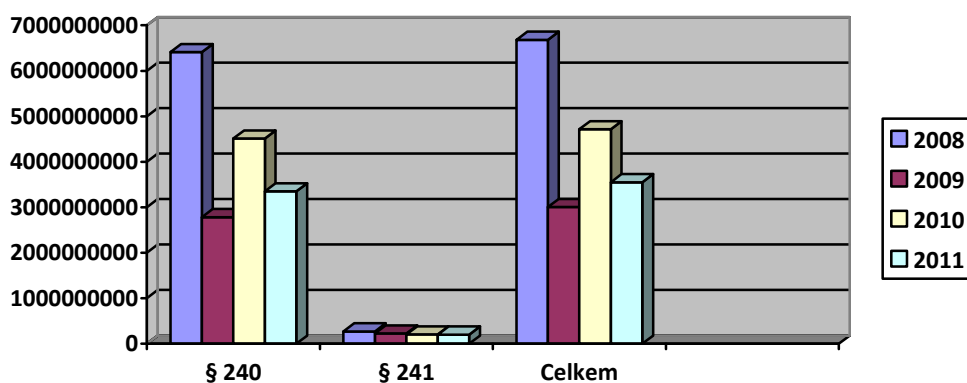
Trestný čin zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby dle § 240 trestního zákoníku (dle § 148 tr. zákona účinného do 31.12.2009) a trestný čin neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení a podobné povinné platby dle § 241 tr. zákoníku (dle § 147 trestního zákona účinného do 31.12.2009) za celé území České republiky dle statistických údajů zveřejňovaných policejním prezidiem České republiky:³⁸

Tabulka 16 - škoda § 240 a § 241 v rámci ČR v letech 2008-2011

Rok	Škoda § 240 v Kč	Škoda § 241 v Kč	Škoda celkem v Kč
2008	6.410.370.000,-	269.754.000,-	6.680.124.000,-
2009	2.780.582.000,-	223.852.000,-	3.004.434.000,-
2010	4.510.534.000,-	203.378.000,-	4.713.912.000,-
2011 (k 30.11)	3.349.266.000,-	199.341.000,-	3.548.607.000,-
Celkem 2008-2011	17.050.752.000,-	896.325.000,-	17.947.077.000,-

Zdroj: vlastní na základě statistik Policejního prezidia ČR

Obrázek 2 - škoda § 240 a § 241 v rámci ČR v letech 2008-2011

³⁸ § 240 – trestný čin zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby, § 241 – trestný čin neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení a podobné povinné platby

Z výše uvedených zjištěných dat je patrné, že nedodržování popisovaných právních předpisů v ekonomice v ČR má velký dosah na příjmy státního rozpočtu, zdravotních pojišťoven a Správy sociálního zabezpečení. Zadokumentovaná a prověřovaná trestná činnosti skutkových podstat trestného činu zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby dle § 240 a neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení a podobné povinné platby v rámci ČR způsobuje každoročně obrovské škody, konkrétně v roce 2008 zadokumentována škoda 6,68 mld. Kč, v roce 2009 škoda 3 mld. Kč, v roce 2010 škoda 4,17 mld. Kč a k 30.11.2011 škodu 3,55 mld. Kč. Přitom uvedené zadokumentované škody představují v případě § 241 trestného činu neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení a podobné povinné platby pouze tu částku, která není odvedena za zaměstnance, přičemž v těchto případech není odvedena ani zbylá část za zaměstnavatele, která představuje částku vyšší (například u zdravotního pojištění činí částka odvodu za zaměstnance pouze 1/3 celkové částky) a proto je zřejmé, že způsobené škody i z výše zadokumentovaných případů jsou mnohem vyšší.

Ze zpracovaných údajů dále vyplývá, že výrazně vyšší škoda je způsobována při téměř obdobném počtu případů v případě krácení daně. To lze vysvětlit tím, že v případě neodvedení daně se jedná o částky, které mohou být a jsou ze strany finančních úřadů, správ sociálního zabezpečení a zdravotních pojišťoven vymáhány, protože tyto částky jsou vykazovány, ale nedojde k jejich odvodu, tedy výše uvedené instituce mohou průběžně činit kroky k jejich vymáhání a až v případě podezření ze spáchání trestného činu, tedy kromě jiného dosažení hranice nejméně 50.000,- Kč, jsou případy (a to jen v některých případech) předávány Policii. U případu krácení daně jsou tyto případy zjišťovány nejčastěji na základě prováděné kontroly výše uvedenými institucemi, ve velmi omezené míře potom operativní činností Policie.

V rámci ČR je rovněž patrný značný rozdíl mezi zadokumentovanými škodami v roce 2008 a dalšími lety, kdy došlo k výraznému poklesu. Tento pokles je způsoben jednak ekonomickou krizí, která naplno vypukla v roce 2009 a v této době došlo k utlumení ekonomických aktivit, dále tento pokles může být způsoben horší kontrolní činností. V této situaci je nutno podotknout, že z důvodu nedostatku finančních prostředků v celé České republice jsou kráceny rozpočty všech institucí, což nutně musí mít vliv na jejich činnost. Snižují se počty zaměstnanců, omezují se prostředky na provoz a výdaje a toto vše má zcela jistě vliv na to, že ne každému poznatku o porušování právních předpisů

může být věnována absolutní pozornost. V případě práce Policie k tomuto ještě navíc přichází obrovská generační obměna, kdy přicházejí noví policisté, kteří nemají s uvedenou složitou prací zkušenosti.

Z šetření prováděného v rámci Oddělení hospodářské kriminality Krajského ředitelství policie Jihočeského kraje, Územního odboru Policie v J. Hradci je patrné, že za období let 2009-2011, za které byl vyhodnocován nápad uváděné trestné činnosti, byly zadokumentovány případy s celkovou škodou cca 14 mil. Kč. U některých případech došlo v průběhu prověřování k úhradě dlužných částek v případě neodvedení daně, ale tyto byly uhrazeny pouze pod hrozbou možného trestního stíhání a následného trestu. Uvedeným vlastním zkoumáním v rámci Územního odboru J. Hradec byly zjištěny skutečnosti, které není možno zjistit ze statistických údajů. Především bylo možno zjistit, v jakém roce škoda skutečně vznikla, kdy takto bylo zjištěno, že výrazně největší škody v rámci obou uvedených trestných činů byly způsobeny v roce 2008, tedy že v tomto roce došlo skutečně ke zkrácení nebo nedoplatku. Další roky je zaznamenáván pokles, kdy důvody kromě zmiňované ekonomické krize, možné zhoršení kontrolní činnosti je zcela jistě i skutečnost, že další zkrácení daní případně nedoplatky budou zjišťovány zejména ve vztahu k roku 2011 v následujícím období. V rámci jednotlivých skutkových podstat bylo ve sledovaném období zjištěno, že u zkrácení daně byla daň z přidané hodnoty zkrácena o částku 3,9 mil. Kč, daň z příjmu potom o částku 3 mil. Kč. U neodvedení daně potom největší částka a to ve výši 1,16 mil. Kč připadala na platby zdravotního pojištění, částka 0,86 mil. Kč na odvody sociálního pojištění a 0,58 mil. Kč na odvody daní finančnímu úřadu. Finanční úřad má tedy z uvedeného pohledu nejlepší vymahatelnost nedoplatků. Nejvíce poznatků o podezření z této trestné činnosti potom podávala Okresní správa sociálního zabezpečení v J. Hradci, nejméně potom finanční úřady. Pokud jde o obory podnikání, ve kterých bylo zjišťováno porušování předpisů, největší podíl je zjišťován v silniční motorové dopravě, dále ve stavebnictví.

Porovnáním sledované trestné činnosti v rámci Územního odboru J. Hradec s celkovým celorepublikovým průměrem bylo zjištěno, že počet zadokumentovaných trestných činů je v celém sledovaném období let 2009-2011 výrazně nižší než činí celorepublikovým průměr, kdy v rámci celé ČR průměr činí u obou skutkových podstat za každý rok kolem 8 případů. Tato skutečnost vyplývá z toho, že okres patří počtem obyvatel mezi menší okresy, kdy v rámci České republiky je s počtem 93180 obyvatel k 31.12.2010

na 55. místě a rovněž počtem podnikatelských subjektů v rámci Jihočeského kraje je s počtem cca 20000 subjektů podprůměrný.

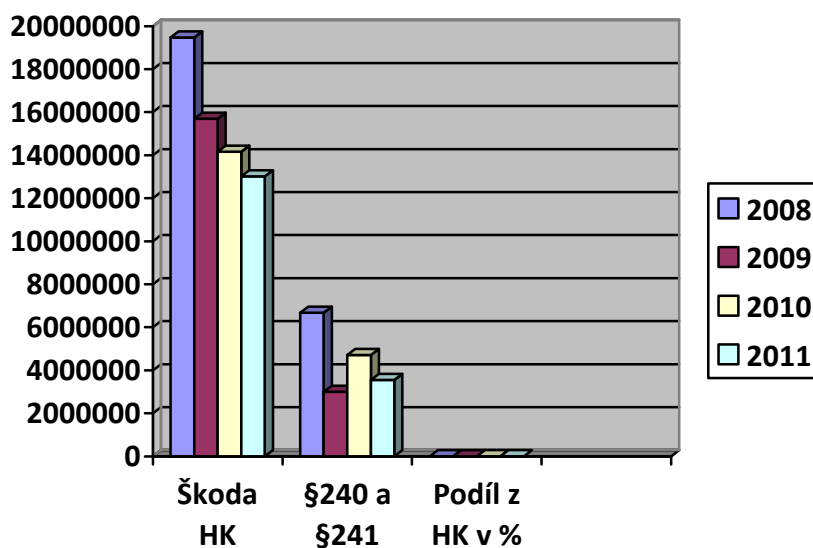
Rozsah škod způsobených zkoumanou trestnou činností je možno dokumentovat i porovnáním této trestné činnosti ve vztahu k celkovým škodám způsobeným zadokumentovanou hospodářskou trestnou činností v rámci celé České republiky, kdy v rámci prováděné analýzy byly zjištěny ze statistiky zveřejňované Policejním prezidiem ČR následující údaje, které pro lepší přehlednost shrnu do tabulky:

Tabulka 17 - souhrnný podíl § 240 a § 241 na celkové HK v rámci ČR v %

Rok	Škoda celkem HK v Kč	Škoda § 240 a § 241 v Kč	% z celkové HK
2008	19.473.591.000,-	6.680.124.000,-	34,30
2009	15.696.310.000,-	3.004.434.000,-	19,14
2010	14.153.834.000,-	4.713.912.000,-	33,30
2011	13.014.745.000,-	3.548.607.000,-	27,26

Zdroj: vlastní na základě statistických údajů Policejního prezidia ČR

Obrázek 3 - podíl škod § 240 a § 241 na celkové HK v rámci ČR v letech 2008-2011 (v tis. Kč)

Z uvedené statistiky je patrné, jak vysoký je v rámci České republiky podíl škod způsobených trestnými činy zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby dle § 240 trestního zákoníku (dle § 148 tr. zákona účinného do 31.12.2009) a neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení a podobné povinné platby dle § 241 tr. zákoníku na celkové hospodářské trestné činnosti, kdy tento podíl činí minimálně jednu pětinu z celkových zadokumentovaných škod v rámci hospodářské kriminality v roce 2009, v roce 2008 a 2010 dokonce celou jednu třetinu. Zjištěné údaje hovoří o tom, že porušování právních předpisů souvisejících s daněmi, pojistným na sociálním zabezpečení a pojistným na zdravotní pojištění v ekonomice České republiky má velký dosah na příjmy státního rozpočtu a zdravotních pojišťoven.

6. Závěr

Cílem mé diplomové práce bylo zjistit ekonomické dopady porušování právních předpisů v ekonomice v České republice na příjmy státního rozpočtu, zdravotních pojišťoven, Správy sociálního zabezpečení, tedy téma, které je zvláště v současné době nedostatku financí aktuální.

Porušování právních předpisů týkající se daní z příjmu, daně z přidané hodnoty, pojistného na sociální zabezpečení a zdravotního pojištění a jeho dopad na příjmy státního rozpočtu, zdravotních pojišťoven a Správy sociálního zabezpečení bylo v praktické části diplomové práce dokumentováno z pohledu takového porušení, které je prověřováno Policií ČR pro podezření ze spáchání trestného činu zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby dle §240 trestního zákoníku a trestného činu neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení a podobné povinné platby dle § 241 trestního zákoníku. Výsledkem bylo zjištění, že porušování výše uvedených právních předpisů způsobuje obrovské škody, kdy jen zadokumentovaná trestná činnost v letech 2008-2011 v rámci celé České republiky způsobila škodu ve výši téměř 18 mld. Kč, přičemž je nutno konstatovat, že se jedná o trestnou činnost vysoce latentní a velká část této trestné činnosti zůstává neodhalená, případně není z různých důvodů Policii hlášena.

V rámci šetření prováděného na Policii ČR Územním oddělením J. Hradec bylo zjištěno, že zadokumentovaná trestná činnost výše uvedených skutkových podstat způsobila škodu za období let 2009-2011 ve výši 14 mil. Kč, při porovnání počtu zadokumentovaných případů s průměrem celé ČR je zmiňovaná trestná činnost na okrese J. Hradec výrazně pod průměrem České republiky, což je ovlivněno nízkým počtem obyvatel, kdy okres J. Hradec je počtem obyvatel k 31.12.2010 až na 55. místě v republice, rovněž počtem podnikatelských subjektů je okres J. Hradec pod průměrem kraje.

Vzhledem ke skutečnosti, že porušování uvedených právních předpisů v ekonomice je problémem, který způsobuje velké škody, je třeba uvedené problematice věnovat velkou pozornost a přijímat opatření, která by uvedené porušování, případně obcházení právních předpisů ztěžovala.

V závěru své práce bych se chtěl proto věnovat i návrhu možných opatření ke ztížení obcházení a porušování těchto předpisů v ekonomice v České republice.

Jak již jsem uváděl, při zpracování své diplomové práce jsem vycházel ze zkušeností načerpaných v rámci svého povolání, kdy jsem dlouhodobě působil na Oddělení hospodářské kriminality v Jindřichově Hradci. Z uvedeného důvodu bych návrh vlastních opatření rozdělil na opatření v rámci Policie ČR a ostatních institucí.

Z mých praktických zkušeností a z dat uvedených v mé diplomové práci v rámci Územního odboru Policie v J. Hradci je patrné, že většina poznatků o možném porušování právních předpisů je zjišťováno v rámci kontrolní činnosti správami sociálního zabezpečení, zdravotními pojišťovnami a finančními úřady. Tedy jednoznačně ke snížení porušování právních předpisů povede zvýšení kontrolní činnosti výše uvedených institucí. A i v případě, že nebudou tyto případy zjišťovány, povede zvýšení kontrolní činnosti k tomu, že daňové subjekty si budou uvědomovat možnost této kontroly a možnost odhalení porušení předpisů, což jistě povede ke snížení porušování. Na toto ovšem navazuje další krok a to účinné vymáhání nedoplatků a to včetně exekucí a v případě, že exekuce nevede k vymožení částky, je nutno činit kroky k tomu, aby subjekt, který své povinnosti porušuje, ukončil svou činnost, protože je zcela zřejmé, že pokud tento subjekt nemá finanční prostředky na úhradu povinných plateb, je v takové situaci, že jeho další fungování bude přinášet pouze navyšování nedoplatků.

Dalším možným řešením by bylo, aby v případě zjištění nedoplatků ze strany jedné z institucí tato oslovila i další subjekty. Prakticky pokud by například ze strany finančního úřadu bylo zjištěno, že určitý daňový subjekt neplní svou daňovou povinnost, tento by vyrozuměl zdravotní pojišťovny a Správu sociálního zabezpečení. V tomto případě by i tyto další instituce měly informace o případném možném neodvedení příspěvků na sociální zabezpečení a pojistného na zdravotní pojištění a mohly by učinit včasná opatření ke snížení dlužných částek, včetně případného trestního oznámení, které by v této situaci již přicházelo v úvahu.

V případě zjištění možného zkrácení daně ze strany finančního úřadu v rámci prováděné kontroly je potom třeba věnovat pozornost veškerým podezřelým fakturám a dalším podezřením z krácení daňové povinnosti, kdy tyto budou zjištěny v rámci kontroly, ale nemusí mít souvislost s kontrolovaným subjektem a tyto předávat místně příslušným finančním úřadům.

Pokud jde o případná opatření ze strany Policie, tato již ve většině případů pouze prověřuje podezření ze spáchání trestného činu. Přitom jen omezené množství prověřování

končí tak, že dochází k obvinění konkrétní osoby a k soudnímu projednávání. Velmi často nelze případnou trestnou činnost konkrétní osoby prokázat z toho důvodu, že nelze zajistit účetní doklady a získat tak na základě znaleckého zkoumání důkazní materiály, které jsou pro další průběh trestního řízení nezbytné. Přitom, jak již bylo zmiňováno, podezřelý k vydání těchto účetních dokladů nesmí být nijak donucován a jejich nevydání nemůže být nijak sankcionováno. Proto je nutno ze strany Policie více využívat možnosti k zajištění těchto účetních dokladů a dalších důkazů v rámci ustanovení trestního řádu, tedy na základě vydání, případně odejmutí věci, a to i v rámci domovní prohlídky případně prohlídky jiných prostor a pozemků na základě příkazu soudce. Dále je nutno důsledně věnovat pozornost veškerým poznatkům zjištěným zejména při prověřování jiné trestné činnosti. Ze své zkušenosti mohu říci, že prověřování uvedené trestné činnosti je časově i vědomostně značně náročné a vyžaduje časové období, které nezdědka přesahuje rok. Proto by opatřením mělo být i navýšení stavu policistů, zabývajících se uvedenou problematikou a to i v rámci celorepublikových útvarů. Současný trend je však vzhledem ke snižování početních stavů Policie a k odchodu zkušených policistů opačný.

Policie se při prověřování vlastních poznatků z uvedené trestné činnosti potýká s problémem, že pokud má poznatky z možných daňových úniků, ke kterým potřebuje součinnost finančního úřadu, tento není oprávněn podávat informace o daňových subjektech, pokud ve věci nejsou zahájeny úkony trestního řízení pro podezření ze spáchání výše uvedených trestných činů. Tyto úkony trestního řízení ve smyslu ust. § 158 odst. 3 trestního řádu však je možno zahájit až za situace, kdy skutečnosti důvodně nasvědčují spáchání trestného činu. Je zde tedy situace, kdy Policie nemá dostatek informací k tomu, aby uvedené úkony tr. řízení zahájila a informace získala a ze strany finančních úřadů potom není možnost uvedené informace poskytnout. Za této situace potom může docházet k tomu, že prověřování není ani zahájeno. Řešením by proto mohlo být, že by tyto informace mohly být na základě zákona poskytovány už v případě podezření.

Realizace alespoň některých ze shora navrhovaných řešení, zejména pak zvýšení kontrolní činnosti a důsledné vymáhání nedoplatků, povede ke zvýšení odvodů do státního rozpočtu a rozpočtů zdravotních pojišťoven.

Cíl diplomové práce byl splněn a bylo prokázáno, že porušování právních předpisů v ekonomice v České republice má velké dopady na příjmy státního rozpočtu, zdravotních pojišťoven a Správy sociálního zabezpečení.

7. Seznam použité literatury

- 1) Česko. ÚZ: *Trestní předpisy*. In: Ostrava: Sagit, 2008, 432 s. ISBN 978-80-7208-666-5
- 2) CHMELÍK, Jan, Pavel HÁJEK a Stanislav NEČAS. *Úvod do hospodářské kriminality*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005, 167 s. Vysokoškolské učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 80-868-9813-X.
- 3) JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní zákon a trestní řád*. 25. aktual. vyd. Praha: Linde Praha a.s., 2007, 1086 s. ISBN 978-80-7201-675-4.
- 4) KUČHTA, Josef, Jaroslav FENYK, Marek FRYŠTÁK a Věra KALVODOVÁ. *Hospodářská trestná činnost: multimediální učební text*. 1. vyd. Brno: Masarykova universita, 2007, 111 s. Multimediální učební text, č. 37. ISBN 978-802-1042-568.
- 5) Marková, Hana. *Daňové zákony: úplná znění platná k 1.1.2010*. 18. Praha: Grada, 2010, 279 s. ISBN 978-802-4732-060.
- 6) NOVOTNÝ, František a kol. *Trestní zákoník 2010: stav k 1.4.2010 : komentář, judikatura, důvodová zpráva*. Praha: Eurounion, 2010, 838 s. ISBN 978-807-3170-844.
- 7) Policejní akademie České republiky, Praha. *Hospodářská kriminalita*. 2000. 137 s.
- 8) Policejní prezidium České republiky, Praha. *Zákon ze dne 8. ledna 2009 trestní zákoník*. 2009. 453 s.
- 9) RYBÁŘ, Miroslav. *Kriminalistika: metodika vyšetřování vybraných druhů trestných činů : (vybrané kapitoly pro studenty povinně volitelného předmětu právnických fakult)*. Vyd. 1. Plzeň: NAVA, 2008, 145 s. ISBN 978-807-2112-753.
- 10) STRAUS, Jiří. *Kriminalistická metodika*. 2. rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, 315 s. ISBN 978-807-3801-243.

Judikatura

Usnesení Nejvyššího soudu ČR 3 Tdo 853/2003 ze dne 21.8.2003

Nález Ústavního soud ČR pod Č.j. N 206/39 SbNU 185 ze dne 8.11.2005.

Internetové zdroje

1) Daně a odvody za rok 2011. *Ipodnikatel.cz* [online]. iPodnikatel.cz, 14.1.2012 [cit. 2012-02-05]. Dostupné z: <http://www.ipodnikatel.cz/Pravo/svarc-system-aneb-zamestnani-na-zivnostnak.html>

2) Krajská správa ČSÚ v Českých Budějovicích. *Český statistický úřad* [online]. © 2012, 11.1.2012 [cit. 2012-01-16]. Dostupné z: <http://www.cbudejovice.czso.cz/x/krajedata.nsf/krajenejnovejsi/xc>

3) Příjmy a výdaje státního rozpočtu. *Finance.cz* [online]. Finance Media, © 2000 - 2012 [cit. 2012-01-08]. Dostupné z: <http://www.finance.cz/ekonomika/statni-rozpocet/prijmy-a-vydaje/>

4) Sbírka zákonů. *Sagit* [online]. Ostrava: Sagit, © 1996-2012 [cit. 2012-01-31]. Dostupné z: <http://www.sagit.cz/pages/sbirkatxt.asp?zdroj=sb11418&cd=76&typ=r>

5) Schodek rozpočtu loni činil 142,8 miliardy Kč, plán byl 135 mld. ČTK. *Finanční noviny.cz* [online]. Praha, 3.1.2012 [cit. 2012-01-08]. Dostupné z: http://www.financninoviny.cz/zpravy/mf-zverejni-vysledky-statniho-rozpocetu-ceka-se-vyssi-schodek/735537&id_seznam=364

6) Veřejná databáze. *Český statistický úřad* [online]. ©2012 [cit. 2012-03-19]. Dostupné z: http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?cislotab=DEMPU001_OK&kapitola_id=368&voa=tabulka&go_zobraz=1&aktualizuj=Aktualizovat&cas_1_88=20101231

7) Výpočet čisté mzdy v roce 2012. *Výpočet* [online]. [cit. 2012-02-05]. Dostupné z: <http://www.vypocet.cz/cista-mzda>

- 8) Zákon č. 592/1992 Sb., o pojistném na všeobecné zdravotní pojištění. *Všeobecná zdravotní pojišťovna České republiky* [online]. VZP ČR [cit. 2012-01-13]. Dostupné z: http://archiv.vzp.cz/www.vzp.cz/cms/internet/cz/Vseobecne/legislativa/zakon_592_1992_sb.html#%C2%A7_5
- 9) Zákon o dani z přidané hodnoty. *Business center.cz* [online]. HAVIT, © 1998 - 2012 [cit. 2012-01-06]. Dostupné z: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/dph/>
Zákon o pojistném na sociální zabezpečení. *Business center.cz* [online]. HAVIT, © 1998 - 2012 [cit. 2012-01-13]. Dostupné z: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/socialni-zabezpeceni-pojistne>
- 10) Zákon o spotřebních daních. *Business center.cz* [online]. HAVIT, © 1998 - 2012 [cit. 2012-01-10]. Dostupné z: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/spotrebnidan/>
- 11) Zákon o úrazovém pojištění zaměstnanců. *Podnikatel.cz* [online]. Internet Info, © 2007 – 2012 [cit. 2012-01-24]. Dostupné z: <http://www.podnikatel.cz/zakony/zakon-c-266-2006-sb-zakon-o-urazovem-pojisteni-zamestnancu/cast-prvni>
- 12) Zákon o úrazovém pojištění zaměstnanců. *Podnikatel.cz* [online]. Podnikatel.cz, © 2007 – 2012 [cit. 2012-02-06]. Dostupné z: <http://www.podnikatel.cz/zakony/zakon-c-266-2006-sb-zakon-o-urazovem-pojisteni-zamestnancu/cast-prvni/>
- 13) Zákon o veřejném zdravotním pojištění. *Business center. cz* [online]. HAVIT, © 1998 - 2012 [cit. 2012-01-13]. Dostupné z: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/vzp/cast2.aspx>
- 14) 262/2006 Sb. (aktuální znění, účinné od 1.1.2012); zákon, zákoník práce. *FULSOFT* [online]. Praha: Dashöfer Holding, © 1997 - 2012 [cit. 2012-02-05]. Dostupné z: http://www.fulsoft.cz/?uniqueid=OhwOuzC33qe_hFd_-jrpTl4cdX9Ek5l8trfB9QhD2JsCD-vMUnwPlw

Intranetové stránky Policie ČR – statistiky

http://essk.pcr.cz/essk/7/12/_sest1.asp

http://essk.pcr.cz/essk/8/12/_sest1.asp

http://essk.pcr.cz/essk/9/12/_sest1.asp

http://essk.pcr.cz/essk/10/12/_sest1_2010.asp

http://essk.pcr.cz/essk/11/12/_sest1_2010.asp